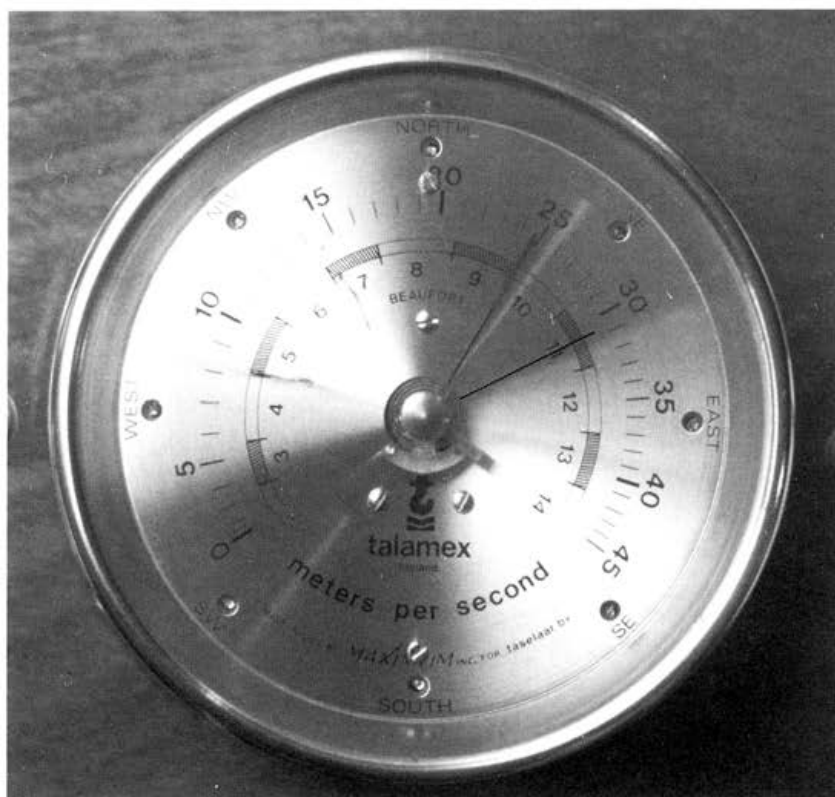


Gildebrief

*Hoe hard het
stormde is hier
goed te zien. De
maximumnaald
is te Utrecht
blijven staan op
11 Beaufort.*



DE GILDEBRIEF

Verenigingsorgaan van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

De Gildebrief verschijnt 4x per jaar. De oplage is 1400 exemplaren.

Redactie: G.J. Pouw, D.J. Braay
en J.P. Kurver.

Redactie-adres: Het Gilde van Vrijwillige
Molenaars
p/a Zwarteweg 70,
1412 GE Naarden

Secretariaat: Het Gilde van Vrijwillige
Molenaars
Nieuwe Bussummerweg
92, 1272 CK Huizen
Tel. 02152-51695

Postgirorekening: 2144780 t.n.v.:
Het Gilde van Vrijwillige
Molenaars, Naarden

Biotoopwacht: E. Smit, Esdoornlaan 61
1521 EC Wormerveer
Tel. 075-283123

Gildeverzekeringen: Mevr. M. Mulder,
Veenhuizerkade 3
1704 DK Heerhugowaard
Tel. 02207-13002

Bliksemafleidercontrole: D.J. Abelskamp,
Laan 1940-1945 nr. 2
7231 GL Warnsveld

Ledenadministratie: Mevr. E.N. Pouw-Schip-
per, Zwarteweg 70
1412 GE Naarden
Tel. 02159-45428

HET GILDEBESTUUR

Voorzitter Dick-Jan Braay,
Koningsdiep 78
1509 WE Zaandam
Tel. 075-311639

Secretaris: Boudewijn van Weel,
Nw. Bussummerweg 92
1272 CK Huizen
Tel. 02152-51695

Peningmeester: Gerard Barendse,
Beatrixstraat 79
2685 BH Poeldijk
Tel. 01749-45580

Examencoördinator Jan Spruit,
Molenviergang 8
2761 BK Zevenhuizen
Tel. 01802-2613

Contactpersoon Gerard Sturkenboom,
v.d. afdelingen: Biss. Arnoutlaan 14
5591 BL Heeze,
Tel. 04907-2602

Biotoopzaken: Gerbrand de Vries,
Limmerweg 4
1911 NA Uitgeest
Tel. 02513-12166

Publicaties/redactie: Gerrit Pouw,
Zwarteweg 70
1412 GE Naarden
Tel. 02159-45428

ADVERTENTIES

Voor bedrijven of instellingen, die materialen en/of diensten aanbieden welke direct of indirect te maken hebben met de molens, staat de mogelijkheid open te adverteren.
Advertentietarieven op aanvraag.

't GAANDE WERK

Een nieuwe lente, een vernieuwde Gildebrief.

Op het moment dat ik deze woorden aan het papier toevertrouw, weet U meer dan wij. Voor het bestuur van het Gilde en de redactie van de Gildebrief is het immers nog een verrassing hoe de Gildebrief er nu precies uit zal komen te zien. U kunt het nu zelf beoordelen.

Wij hopen, dat het blad bij U in de smaak valt. De redactie heeft er vol overgave aan gewerkt. Zij weet zich gesteund door een aantal enthousiaste mede-auteurs. Gelukkig neemt het aantal bijdragen in de vorm van artikelen en reacties op artikelen vanuit de kring van de leden ook gestadig toe, zodat wij de extra ruimte die ons voortaan ter beschikking staat ook ten volle kunnen benutten. Ook voor regionaal molennieuws houden wij ons van harte aanbevolen.

Gezien het grote aantal artikelen kan ik op deze plek niet meer een compleet overzicht geven van de inhoud van elke Gildebrief. Daarom beperk ik mij nu tot enkele hoofdzaken.

Uiteraard staan wij stil bij de orkaan die Nederland trof op 25 januari j.l. en de gevolgen ervan voor onze molens. Jan Kurver vertrouwde zijn bevindingen tijdens dit noodweer aan het papier toe.

De heer J. den Besten stelde zich naar aanleiding van het stormachtige weer de vraag of molens ook kunnen omwaaien. Gelukkig geeft hij zelf ook het antwoord.

Op 7 april 1990 zullen wij onze jaarvergadering houden te Arnhem. Deze uitnodiging, agenda en het financieel verslag staan voorin deze Gildebrief. Wij hopen U op deze dag tijdens de ochtendvergadering of tijdens de middagvergadering (en het liefst bij allebei) te mogen verwelkomen.

De discussie over het draaien met zeil, maar zonder borden wordt in deze Gildebrief voortgezet in de vorm van bijdragen van J. den Besten en P. Kaal. In de vorige Gildebrief had de redactie verzuimd het vervolgartikel in de serie van Dick Zweers te publiceren. Bij deze halen wij de schade in en publiceren het vorige artikel, gevolgd door een nieuwe enquête die zich met name richt op de watermolenaars onder ons. Heren (en dames) watermolenaars: stelt U Dick Zweers en zijn medewerkers niet teleur en reageert U nog massaler dan de korenmolenaars de vorige keer deden.

Dick Abelskamp kijkt terug op weer een jaar bliksemafleidercontroles. Gelukkig wordt deze serviceverlening van het Gilde in steeds bredere kring bekend en komen met name verenigingen en stichtingen achter het voordeel de installatie (ook) door het Gilde te laten controleren.

De jaarlijkse lijst van biotoopwachters - het werk van Evert Smit - wordt dit jaar als losse bijlage aan de Gildebrief toegevoegd. U kunt deze lijst dan steeds bij de hand houden en jaarlijks "verversen".

Voor het allerlaatste verenigingsnieuws treffen wij elkaar op 7 april in Arnhem.

Dick Jan Braay, voorzitter



Voormalige korenmolen van steenderen

Inleveren copy:

Voor Gildebrief no. 2 (verschijningsdatum 15 juni 1990) dient Uw copy vóór 15 mei 1990 bij de Gildebrief-redactie binnen te zijn.

UITNODIGING VOOR DE LEDENVERGADERING VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

De jaarvergadering zal worden gehouden op zaterdag 7 april 1990 in Hotel Haarhuis, Stationsweg 1 te Arnhem.

Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld.

De agenda voor het **ochtendgedeelte** van de vergadering, dat om 10.30 uur zal beginnen, ziet er als volgt uit:

1. Opening door de voorzitter
2. Bestuursmededelingen
3. Vaststelling van de notulen van de Ledenvergadering '89 (in Gildebrief 1/90)
4. Jaarverslag van de secretaris over 1989
5. Financieel verslag van de penningmeester over 1989
6. Verslag van de Kascommissie
7. Benoeming van de Kascommissie
8. Bestuursmutaties:
 - a) volgens het rooster van aftreden is Jan Spruit aftredend; hij stelt zich herkiesbaar.
 - b) Gerbrand de Vries heeft te kennen gegeven, na twaalf jaar bestuurslid te zijn geweest, tussentijds te willen aftreden.Het bestuur stelt voor de heer Peter de Moes als zijn opvolger te benoemen.
Tegenkandidaten kunnen zich voor 24 maart aanstaande kenbaar maken aan het bestuur, Nwe. Bussumerweg 92, 1272 CK Huizen.
9. Rondvraag

Pauze van ongeveer 12.00 tot 14.00 uur.

Het programma van het **middaggedeelte** van de vergadering, aanvang om 14.00 uur, bestaat uit de volgende onderdelen:

10. Hout in de molenbouw

De heer L. Vellekoop, molendeskundige van de provincie Zuid-Holland, zal een lezing houden over houtsoorten die gebruikt worden in de molenbouw. Aan de hand van een dia-serie zullen de kenmerken en eigenschappen van de verschillende houtsoorten worden belicht.

11. Schade door houtworm en boktor in molens

Dialezing door de heer Van Kempen, werkzaam bij de firma Rentokil, over de bestrijding van houtworm, bonte knaagkever en boktor in molens. Tevens zal aandacht aan de bescherming van de houten molenonderdelen worden besteed.

Pauze

12. Gewapende kunststofconstructies in molens

De heer F. Haasdijk, directeur van de firma Renofors, zal aan de hand van lichtbeelden een indruk geven van de rehabilitatie van verrotte houtconstructies door toepassing van kunststof.

13. Sluiting omstreeks 17.00 uur.

NOTULEN VAN DE LEDENVERGADERING VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

gehouden op zaterdag 8 april 1989 in Hotel Haarhuis te Arnhem.

1. Opening

Om 10.40 opent de voorzitter de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom. Er is bericht van verhindering ontvangen van de heren C.P. Braay, T.A.J. Kock en G. Ottevanger.
Ten gevolge van een misverstand bij de redactie is het financiële verslag '88 niet in de Gildebrief

opgenomen. Voor de aanwezigen is het verslag bij de ingang van de zaal verkrijgbaar, alsook een aanvulling op de agenda met betrekking tot het verhogen van de contributie in verband met de voorgestelde verandering van de Gildebrief.
De aanwezigen wordt vriendelijk verzocht de presentielijst te tekenen en tijdens de vergadering niet te roken.

2. Mededelingen

★ Op 18 maart is er een bijeenkomst geweest van de afdeling Gelderland, Noord-Brabant en Limburg met leden van de Examencommissie van De Nederlandsche Molen. Tijdens deze proefexameninstructiedag, gehouden op molen "De Ster" te Wanrooy, is er door de Examencommissie een demonstratie in het afnemen van het (proef-)examen gegeven. Aanleiding voor dit initiatief, een uitvloeisel van de Contactdag '88, is gelegen in het feit dat kandidaten slagen voor het proefexamen en daarna zakken voor het examen.

De voorzitter stelt dat het een nuttige dag is geweest, die door de betrokkenen als zeer verhelderend is ervaren. Andere afdelingen kunnen zich indien er behoefte aan bestaat ook opgeven voor een soortgelijke dag.

★ Het Gilde heeft van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen toestemming gekregen voor het gebruik van de Lesbrieven. De Lesbrieven zullen dienen als hulpmiddel bij het bestuderen van de theorie. Het Gildebestuur is de SVGGM zeer erkentelijk voor de toestemming en vertrouwt erop dat de leden in opleiding er hun voordeel mee zullen kunnen doen. Op dit moment is het nog niet duidelijk of de Lesbrieven integraal of in een bewerkte vorm zullen worden uitgegeven.

★ Op 22 april houdt de afdeling Zeeland een excursie naar het Openluchtmuseum te Arnhem. Geïnteresseerden kunnen bij het bestuur informatie inwinnen.

★ De afdeling Zuid-Holland viert op 14 april haar 10-jarig jubileum met een feestelijk programma in gebouw Concordia te Haastrecht.

★ Het bestuur overweegt de financiële regeling voor de afdelingen enigszins te wijzigen. Aanleiding voor de voorgestelde verandering is gelegen in het feit dat er met ingang van 1988 meer geslaagde leden zijn dan leden in opleiding. De huidige regeling is gebaseerd op het aantal leden in opleiding per regio, terwijl de afdelingen ook activiteiten ontplooiën voor de geslaagde leden (contactavonden, excursies).

★ Met de SVGGM is overeengekomen dat de bij haar verzekerde leden in opleiding en geslaagde leden van het Gilde zich bij de Gildeverzekering een WA-plus verzekering zullen afsluiten. In drie maanden tijd zijn er 471 persoonlijke ongevallenverzekeringen afgesloten en heeft Marga Mulder 350 polissen voor de WA-plus verzekering geschreven.

★ Zoals gebruikelijk zijn er ook nu weer een aantal stands ingericht, waar men molenboeken, affiches en stickers voor Nationale Molendag en aanverwante zaken kan kopen.

★ Op 9 mei zal te Bergum de oprichtingsvergadering van de afdeling Friesland plaatsvinden.

★ Na het vertrek van Bob Zuidema is Ed van der Woude nu als waarnemer namens de afdeling Gelderland aanwezig tijdens de bestuursvergaderingen.

★ Eric Zwijnenberg krijgt de gelegenheid om aandacht te besteden aan de restauratie van de rechtsom-draaiende molen van Overslingeland. Deze 1 aprilgrap krijgt een staart als een steenreep.

★ De Redactiecommissie Informaties bestaat uit de heren Hofkamp, Pouw, Rutten, Verkerk en De Vries. De nieuwe commissie zal zich bezig gaan houden met de totstandkoming van de Informaties.

3. Notulen jaarvergadering '88

De notulen d.d. 9 april 1988 zijn opgenomen in de Gildebrief, 8e jaargang no. 1.

De heer Tienstra mist in de notulen de verslaggeving van de discussie over de vrijwillige bijdrage voor de bliksemafleidercontrole. Het bestuur wil de controles gratis blijven uitvoeren, zonder een verzoek om een bijdrage.

Vervolgens worden de notulen vastgesteld.

4. Jaarverslag '88

De secretaris leest het Jaarverslag, opgenomen in Gildebrief no. 2, voor.

5. Financieel verslag '88

De penningmeester biedt excuses aan voor het ontbreken van het financieel verslag in de Gildebrief. Hij geeft een toelichting op de jaarcijfers aan de hand van de uitgedeelde stukken.

Met betrekking tot het verslag is er een aantal vragen:

★ De heer Slooten vraagt waarom de post 'Diversen' op de begroting '89 ontbreekt. Gerard Barendse antwoordt hierop dat het een eenmalige uitgave betreft ten behoeve van de aanschaf van een videofilm.

★ De heer Vellekoop informeert naar de nieuwe post 'Public Relations', groot f 1200,-. Dit bedrag is een reservering voor de uitgave van een nieuwe Gilde folder.

★ Mevrouw Overman wil weten ten gevolge waarvan de post 'Afschrijvingen' niet op de begroting staat, terwijl er f 950,- is uitgegeven. Deze kosten houden verband met de aanschaf van een nieuwe stencilmachine.

★ De heer Coppens verbaast zich erover dat de subsidie van WVC zo laag is, gezien het feit dat het Gilde een landelijk opleidingsinstituut is. De heer Rutten stelt dat het een goede zaak is dat het GVM onafhankelijk is van subsidie-gevers; als de subsidie wordt ingetrokken zou er een einde komen aan de activiteiten van het Gilde.

6. Verslag kascommissie

De Kascommissie, bestaande uit de heren C. Boonstra, D. Prins en V.P. Vas Visser, heeft de jaarstukken over 1988 gecontroleerd en de financiële administratie in orde bevonden.

De ledenvergadering verleent de penningmeester decharge voor het gevoerde beleid in 1988.

7. Benoeming van de kascommissie

De heer D. Prins is na 3 jaar aftredend als lid van de Kascommissie. Het bestuur stelt voor de heer C. Loeve, die deel uitmaakt van de reserve-kascommissie, te benoemen als lid van de Kascommissie. De vergadering gaat hiermee accoord. In

de reserve-kascommissie heeft nu nog de heer Stokman zitting; de heer Drok heeft zich teruggetrokken. In de twee vacatures wordt voorzien door de benoeming van de heren F. Gundlach en J. Tigelaar.

8. Bestuursmutaties

Volgens het rooster van aftreding zijn Gerbrand de Vries en Boudewijn van Weel beiden aftredend; zij stellen zich herkiesbaar. Er zijn geen tegenkandidaten aangemeld. De ledenvergadering gaat accoord met de herbenoeming van beide bestuursleden. Gerbrand de Vries begint hiermee aan zijn vierde bestuursstermijn!

9. Gildebrief

Vanaf de oprichting van het Gilde tot op heden is het blad van de vereniging in een gestencilde vorm verschenen. Tot 1982 als losse "Brief aan de leden", daarna in een vaste kافت als "Gildebrief". Het bestuur wil de Gildebrief inhoudelijk en uiterlijk wijzigen, om zo de kwaliteit te kunnen verbeteren. Hierbij wordt gedacht aan:

Inhoudelijke verandering

- de eenmansredactie (Gerrit Pouw) te veranderen in een redactiecommissie bestaande uit drie leden, te weten: Gerrit Pouw, Jan Kurver en Dick Jan Braay;
- de kwaliteit van de teksten te verbeteren door deskundigen te verzoeken een bijdrage te leveren;
- vaste rubrieken op te nemen;
- bijdragen uit de regio te plaatsen.

Uiterlijke verandering

- de Gildebrief te laten drukken waarbij het mogelijk wordt foto's en tekeningen op te nemen;
- het formaat te wijzigen van A4 in B5.

Het voorstel heeft financiële consequenties, aangezien het laten drukken van de Gildebrief op jaarbasis driemaal duurder zal zijn dan het in eigen beheer vervaardigen van het blad. De voorzitter zet de voordelen naast de nadelen.

Gerrit Pouw illustreert aan de hand van een staafdiagram hoe het uitgave-patroon van het Gilde eruit ziet. Binnen de huidige begroting is er geen ruimte om de nieuwe Gildebrief te kunnen financieren, tenzij er bezuinigd wordt op andere posten. Ervan uit gaande dat het laatste ongewenst is, stelt het bestuur voor de contributie te verhogen met f 5,- (punt 10 op de agenda). Het voorstel om tot andere uitvoering van de Gildebrief over te gaan is onlosmakelijk verbonden met het voorstel om de contributie te verhogen. Indien de ledenvergadering accoord gaat met de verandering van de Gildebrief zal dat consequenties hebben voor de hoogte van de contributies. Dick Jan Braay stelt dan ook voor beide voorstellen gecombineerd in stemming te brengen.

Discussie:

De heer Van Uffelen informeert naar de voorgenomen verschijningsdatum van de nieuwe Gildebrief. Ten gevolge van de voorbereidingen zal het eerste nummer in 1990 in gedrukte versie kunnen verschijnen.

De heer Slooten wil weten of er voor het drukken een offerte is aangevraagd bij sociale werkplaatsen. Deze werkplaatsen leveren tegen een concurrerend tarief, doch men kan geen bindende afspraken maken over de levertijd. Vervolgens wil de vraagsteller weten wat de gevolgen zijn voor de omvang van de tekst. Vanwege het gebruik van een kleinere drukletter kan de hoeveelheid kopij toenemen.

Mevrouw Overman vraagt wat de kostprijs per exemplaar zal bedragen. De huidige Gildebrief kost f 1,-, de nieuwe Gildebrief zal f 2,- per stuk gaan kosten.

De heer Valkenhof stelt voor de bliksemafleidercontrole tegen betaling uit te laten voeren en de opbrengsten voor de Gildebrief te gebruiken. Het bestuur wil uit principe geen geld voor de controle vragen.

De heer Rotteveel vraagt of onderzocht is of de jonge leden van het Gilde geen moeite met de verhoging zullen hebben. Hij stelt voor de jonge leden een laag bedrag en de oude geslaagde leden een hoog bedrag te laten betalen. Het bestuur is van mening dat de verhoging geen ledenverlies tot gevolg hoeft te hebben. De heel jonge leden van het GVM zijn speciaal donateur.

De heer Tienstra heeft geen bezwaar tegen de voorgestelde verhoging indien daar een goed produkt tegenover staat.

Dick Jan Braay stelt voor de contributieverhoging te zien in het licht van hetgeen door het Gilde wordt geboden: de opleiding, het afdelingswerk, de verzekeringen, het blad, enz.

Mevr. Overman wil weten hoeveel reclame in het blad zal worden opgenomen. Gerrit Pouw antwoordt hierop dat het afhankelijk is van de oplage en de doelgroep van het blad.

Mevr. Tel vraagt welke adverteerders zullen worden toegelaten. Zoals gebruikelijk bij de Gildebrief zal er een selectief beleid worden gevoerd, zodat slechts bedrijven/instellingen die direct of indirect goederen of diensten leveren voor molens kunnen adverteren.

Afsluitend brengt de voorzitter beide voorstellen in stemming. Met algemene stemmen worden het voorstel ter verandering van de Gildebrief en de voorgestelde contributieverhoging aangenomen.

10. Rondvraag

De heer D. Prins vindt het verontrustend dat er in den lande nog ongediplomeerde molenaars werkzaam zijn. Wat denkt het bestuur hieraan te gaan doen? Ten tweede: zou het mogelijk zijn voor iedere provincie een provinciale molendag te organiseren, zodat de molenaars bij elkaar op bezoek kunnen gaan. De voorzitter stelt dat De Hollandsche Molen en het Gilde de moleneigenaars niet kunnen verplichten alleen gediplomeerde molenaars met de molen te laten draaien. Misschien is het mogelijk

deze zaak met Monumentenzorg te regelen. De heer Slooten ziet liever dat er in een brief aan de moleneigenaren aandacht wordt gevraagd voor de opleiding tot vrijwillige molenaar. De heer van Uffelen stelt voor de verzekeringsmaatschappijen aan te schrijven met het voorstel om het diploma in de polisvoorwaarden op te nemen. De heer Zweers heeft een inventarisatie gemaakt van de Gelderse ongediplomeerde molenaars. Er kwamen veel onduidelijkheden en problemen aan het licht. Tevens bleek dat er ook vakbekwame molenaars onder de ongediplomeerden voorkomen. De heer Rutten is van mening dat de afdelingen er goed aan doen de ongediplomeerde molenaars te benaderen om examens te gaan doen. Over deze zaak zal het bestuur zich nog beraden.

Met betrekking tot de provinciale molendagen deelt de voorzitter mee dat gepoogd zal worden tijdens het overleg met de afdelingen (Contactdag) meer structuur in de dagen te gaan brengen.

De heer Harteman vraagt of het mogelijk is in de Gildebrief niet alleen de nieuwe leden van het GVM te vermelden, doch tevens op te nemen wie er voor het lidmaatschap heeft bedankt.

De heer Van Doornik stelt voor de Korenmolenaarscursus, die in Wageningen wordt gehouden, ook eens in de regio te organiseren, aangezien de afstand voor velen een probleem is. De heer Abelskamp beantwoordt deze vraag door te stellen dat in Wageningen een goede gelegenheid is om les te geven. Tot nu toe hebben er ook veel molenaars uit de randregio deelgenomen aan de cursus, waarvoor 20 deelnemers als minimum is gesteld. Ook ten tijde dat de heer Hartgerink de cursus verzorgde heeft men bij een te geringe belangstelling de cursus wel eens een jaar overgeslagen.

De heer De Vries heeft gesproken met de heer Bicker Caarten over het feit dat nu - na de zorg voor het molenbehoud - de aandacht op de molenomgeving gericht dient te worden. Een folder van de Bomenstichting is goed bruikbaar om de biotoopkwestie onder de aandacht van de Gemeenten te brengen. Het is van groot belang dat de biotoopwachters, behalve van de artikelen uit de Staatscourant, ook kennis nemen van de art. 19 procedures die in de plaatselijke pers worden ge-

meld. Aansluitend weet de heer Abelskamp te melden dat de provinciale molenverordening van Gelderland is gewijzigd, waardoor de molenbiotoop beschermd kan worden.

Vervolgens maakt de heer De Vries de aanwezigen attent op een uniek molenboek, "Van Haver tot Gort", dat via het Gilde tegen een gereduceerde prijs kan worden aangeschaft. Het is niet uitgesloten dat het boek aan het lesmateriaal zal worden toegevoegd.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter, onder dankzegging voor de bijdrage aan de discussie, het ochtendgedeelte van de vergadering.

Middagprogramma

De heer D. Abelskamp reikt de certificaten uit aan 15 deelnemers van de **Korenmolenaarscursus '88/'89**. De heren H.J. Berghuis, P. Berkers, R.C.R. Brommer, A. Bijlard, B.M.C. van Genuchten, J. Jansen, P.R. Klungel, J. Nijeboer, L. Sprong, C.M. Stiphout, H. Venhorst en A.R. Wolters hebben zowel het theorie- als het praktijkgedeelte van de cursus doorlopen.

Voorafgaande aan de dialezing houdt Gerbrand de Vries een inleiding over de tocht langs een aantal molens in Oost-Duitsland, die hij samen met Peter de Moes in 1988 maakte. Naast informatie over de molens wordt ook uit de doeken gedaan welke bureaucratische hindernissen je moet nemen om als molenvriend een kijkje achter het IJzeren Gordijn te nemen. In de DDR kwamen De Vries en De Moes in contact met de heer Bernd Maywald, een molendeskundige, die op uitnodiging van het Gilde een bezoek aan Nederland zal brengen.

Vervolgens vertoonde Peter de Moes een diaserie - voorzien van een even informatief als humoristisch commentaar -, die een goede indruk gaf van het (standaard-)molenbestand in Oost-Duitsland. Om 17.00 uur sluit de voorzitter de vergadering en wenst een ieder wel thuis. 106 personen tekenden de presentielijsten.

B.A. van Weel, secretaris

VRIJWILLIG MOLENAAR GEVRAAGD

De huidige vrijwillig molenaar van molen "De Hoop" in Garderen, gemeente Barneveld, stopt met het regelmatig laten draaien van deze molen. Hij is woonachtig in Vaassen en gaat de 'Daam's molen' in Vaassen laten draaien na de officiële opening dit voorjaar.

Molen "De Hoop" is een ronde, stenen stellingmolen en eigendom van de gemeente Barneveld. Wel is de molen, beheersmolen bij de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen te Arnhem, waardoor er een gedeelde verantwoordelijkheid is voor onder-

houd en laten draaien van deze molen. Gewenst is dat de vrijwillig molenaar wekelijks de molen laat draaien en gaat malen.

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de secretaris of de voorzitter van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen t.w.:

Dhr. K. van Laar, Aldenhof 23-05, 6337 BT Nijmegen, tel. 080-446316.

Mw. R. Overman-Dorrestijn, Wilgenstraat 8, 7271 JB Borculo, tel. 05457-72363.

FINANCIEEL OVERZICHT

Onder voorbehoud goedkeuring kascommissie.

Balans per 31 december 1989 (x f 1,-)

Activa	31-12	1-1	Passiva	31-12	1-1
Duurzame middelen:			Schulden:		
Artikelen	7.000	3.000	Vooruitontv. contr.	8.912	15.855
Mater. bliksem	100	100	Vooruitontv. verzek.	6.045	12.671
Kantoormachines	2.356	3.306	Porto, verzendkosten	1.108	624
Comp. programma	100	200	Biotoopwacht	638	626
			Drukwerk, stencils	7.386	11.763
Liquide middelen:			Kantoorbehoeften	24	36
Girorekening	8.679	18.640	Reiskosten	764	655
Renterekening	14.902	21.348	Contactdag	237	173
Girorek. verzek.	6.474	13.879	Bijdr. aan afdelingen	2.521	1.872
Renterek. verzek.	7.523	7.216	Doorbet. schade-uitk.	495	-
			Telefoon	20	75
Vorderingen:			Doorbet. verz. gelden	145	595
Te ontv. rente	641	607	Representatiekosten	-	73
Opbr. advertenties	740	740	Bliksemafl. controles	-	34
Vooruitbet. entree	261	67			
			Eigen vermogen:		
Uitgeleende gelden:			Fonds ongedekt risico	6.625	6.625
Cursuscommissie	3.665	5.500	Biotoopfonds	3.592	3.571
			Reservering Gildebrief	-	2.500
			Kapitaal	13.929	16.855
	52.441	74.603		52.441	74.603

Aansluiting kapitaal 31-12-1988 met kapitaal 1-1-1989

Kapitaal per 31 december 1988	9.026
Bij : saldo girorekening verzekeringen	13.879
saldo renterekening verzekeringen	7.216
	30.121
Af : vooruitontvangen verzekeringen	- 12.671
doorbetaling verzekeringen	- 595
Kapitaal per 1 januari 1989	16.855

Winst- en Verliesrekening over 1989 (x f 1,--)

ONTVANGSTEN:	Begroot 1989	Werkelijk 1989	Begroot 1990
Contributies	29.000	30.561	35.000
Verzekeringspremies	-	21.927	23.000
Ontvangen rente	600	1.303	800
Verkoop artikelen	4.000	1.548	4.000
Opbrengst advertenties	400	540	400
Subsidie WVC	-	2.456	-
Giften	-	565	-
	34.000	58.900	63.200
UITGAVEN:			
Vergaderkosten	1.200	686	1.000
Porto, verzendkosten	5.000	5.822	5.500
Drukwerk, stencils e.d.	13.500	12.182	20.000
Kantoorbehoeften	200	171	200
Reiskosten	3.500	4.051	3.500
Ledenadministratie	500	662	500
Contactdag	1.300	1.275	1.300
Bijdragen aan afdelingen	5.500	5.768	5.500
Verzekering (collect. WA)	3.800	4.065	4.100
Doorbetaling verzekering	-	19.280	21.500
Kosten i.v.m. verzekering	-	688	700
Telefoon	300	81	200
Kosten entreepakket	650	615	700
Representatiekosten	300	372	400
Huur opslagruimte	350	328	350
Bliksemafleidercontroles	1.000	959	1.200
Public relations	1.200	-	1.200
Afschrijvingen	-	950	-
Speldjes	-	2.011	-
Contributie NCM	-	25	50
Dekking expl. tekort cursus	-	1.835	-
Examenkosten	100	-	-
	38.400	61.826	67.900
RESULTAAT	-/- 4.400	-/- 2.926	-/- 4.700

DE STORM VAN 25 JANUARI

Dat de vrijwilliger met "zijn" molen sterk verbonden is, blijkt overduidelijk uit de vele verhalen etc. welke de redactie heeft toegezonden gekregen omtrent het natuurgeweld, dat over ons land raasde. Het is absoluut niet mogelijk deze allen te publiceren, maar we zullen er zeer zeker in het volgende

nummer een samenvatting van laten verschijnen, want, uit deze storm is veel te leren wat beveiliging betreft tegen stormschade.
Alvast bedankt voor de copy.

De Redactie

OMWAAIEN VAN MOLENS MOGELIJK?

Onze weerkundige medewerker Jan Kurver beschreef in ons vorig nummer een reeks overstromingen, mede hoofdzakelijk als gevolg van zware stormen. In dit artikel werd ook gesproken over omwaaïen van molens. Ook in oude analen leest men wel van omver gewaaide molens. De oorzaak van al deze gevallen was echter een fout in de konstruktie van de molen, of een verrot onderdeel dat nu juist het **instorten** van de molen tijdens een storm veroorzaakte.

In de vorige- en deze eeuw zijn mij vier wipmolens bekend, die vermeld zijn als zijnde in een orkaan "omgewaaid". In al deze vier gevallen betrof het echter het afbreken van de in de loop der eeuwen verzwaakte koker, net boven de ondertoren. Van "omwaaïen" was dus geen sprake. Omwaaïen is ook absoluut onmogelijk, zoals we hierna zullen aantonen.

Voor de berekening koos ik de "Essemolen", een niet meer bestaande wipmolen van 25,70 m vlucht, waarvan alle gegevens mij bekend waren.

Gewicht:

2 roeden inklusief tuigage	4920 kg
As + wiel + vang + vangbalk etc.	7000 kg
Bovenhuis	16125 kg
Trap + staart	2050 kg

Bovenhuis plus gevlucht	30100 kg
Ondertoren	33900 kg

Molen zonder scheprad wateras en waterwiel =	64000 kg
---	----------

Oppervlakten:

Kruis met borden $4 \times 0,74 \times 10$	= 29,6 m ²
Hekken $30 \times 4 \times 1,7 \times 0,05$	= 10,2 m ²
Zomen $3 \times 4 \times 10 \times 0,05$	= 6,0 m ²
Wiekenkruis met borden	= 45,8 m ²

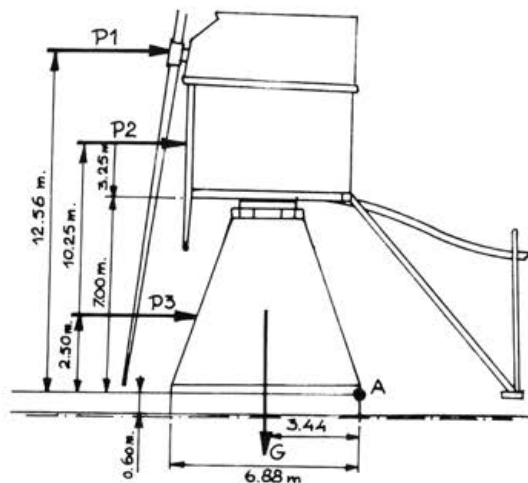
Stormend + kovelens en voorschild + baard 3,82 m (4,025 + 0,62 + 1,5 m)	= 23,5 m ²
--	-----------------------

Toren: $\frac{(6,88 + 2,09 \text{ m}) \times 7,00 \text{ m}}{2}$	= 31,4 m ²
--	-----------------------

Kantelmoment bij windkracht 12 (= orkaan) is een winddruk van 63,64 kg/m² en een windsnelheid van groter dan 117 km/uur.

Nu is:

P1 = 45,8 m ² x 63,64 kg/m ²	= 2914,7 kg
P2 = 23,5 m ² x 63,64 kg/m ²	= 1495,5 kg
P3 = 31,4 m ² x 63,64 kg/m ²	= 1998,3 kg



Het kantelmoment is nu:

2914,7 kg x 12,56 m	= 36608,6 kgm
1495,5 kg x 10,25 m	= 15328,9 kgm
1998,3 kg x 2,50 m	= 4995,8 kgm

Het totale kantelmoment is: **56933,3 kgm**

Dit wordt tegengewerkt door het eigen gewicht dat aan een arm werkt van 3,44 m. (We gaan er dus van uit dat de molen naar rechts kantelt met als punt van draaiing "A".

Het tegenwerkend moment is nu:

$$64000 \text{ kg} \times 3,44 \text{ m} = 220160, \text{--} \text{ kgm.}$$

Dit is bijna 4 maal zo groot dan het omverwerpend moment door de orkaan!!!

Er is dus geen sprake van het ooit omwaaïen van een volwassen standerdmolen, wipmolen of acht-kante molen, zijnde een grondmolen.

Om de onderhavige molen omver te blazen moet de winddruk dan ook $220160 : 56933,3 = 3,867$ x zo groot zijn dan bij Beaufort 12!

Dit vergt een winddruk van $3,867 \times 63,64 \text{ kg/m}^2 = 246,09 \text{ kg/m}^2$.

Welke windsnelheid kan zo'n druk veroorzaken?

De formule luidt: $\sqrt{\frac{2}{\rho} \cdot gh}$, waarin:

v = gassnelheid in m/sec.

g = versnelling zwaartekracht in m/sec².

ρ = soortelijk gewicht gas in kg/m³.

h = dynamisch stuwdruk in kg/m².

ρ = bij 1027 millibar en 84% luchtvochtigheid en 30°C = 1,17 kg/m³.

Uit de formule volgt dan $h = v^2/16,7$
 Bij $h = 246,09 \text{ kg/m}^2$ is dan $246,09 = v^2/16,7$
 of: $v^2 = 246,09 \times 16,7 = 4109,703$
 of: $v = 64,107 \text{ m/sec.}$

Dit is een windsnelheid van 230,785 km/uur.

Deze windsnelheid is nog nooit in Nederland gemeten. De sterkste ooit alhier gemeten windsnelheid in een windstoot, dus zeer tijdelijk, bedraagt 162 km per uur.

Alleen in wervelstormen, ook wel cycloon, tyfoon of hurricane genaamd, die boven een warme oceaan ontstaan komen windsnelheden boven 300 km/uur voor. Tornado's, een soort verwoestende hozen, die elk jaar de Verenigde Staten, vooral in het midden-westen teisteren, vertonen rond het centrum snelheden van soms bijna 650 km/uur! Voor onze Europese molens behoeven we hiervoor dus geen angst te hebben. Wel kan een standerdmolen, indien een hoek van een kruisplaat verrot is, zodat de steekbanden daardoor wegschuiven, omverwaaien, doch dit is dan het gevolg van een defect aan de molen!

Bezien we het schaafeffect, dan is het heel eenvoudig te begrijpen dat een kleine molen wel kan omwaaien. Bouwen we bijvoorbeeld de eerder genoemde grote wipmolen geheel natuurgetrouw, met alles erop, eraan, en erin, na op bijv. 1/8 van de ware grootte, dan verkrijgen we een windvangend oppervlak van $1/8 \times 1/8 = 1/64$ van de grote molen. Het totale gewicht van de modelmolen bedraagt echter slechts $1/8 \times 1/8 \times 1/8 = 1/512$ deel van de grote molen. (Het gewicht hangt af van de inhoud der balken, namelijk lengte x breedte x dikte, welke nu zijn: $1/8 \times$ lengte maal $1/8 \times$ breedte maal $1/8 \times$ dikte, of te wel $1/512$ van de inhoud van de grote molen.)

Gaan we nu eens na wat er met onze molen schaal 1 op 8 gebeurt bij windkracht 9, oftewel een stuwdruk van $30,5 \text{ kg/m}^2$

Dan is

$P1 = 1/64 \times 45,8 \text{ m}^2 \times 30,5 \text{ kg/m}^2 = 21,83 \text{ kg.}$
 $P2 = 1/64 \times 23,5 \text{ m}^2 \times 30,5 \text{ kg/m}^2 = 11,20 \text{ kg.}$
 $P3 = 1/64 \times 31,4 \text{ m}^2 \times 30,5 \text{ kg/m}^2 = 14,96 \text{ kg.}$

Het kantelmoment wordt dan:

$21,83 \text{ kg} \times 1/8 \times 12,56 \text{ m} = 34,27 \text{ kgm.}$
 $11,20 \text{ kg} \times 1/8 \times 10,25 \text{ m} = 14,35 \text{ kgm.}$
 $14,96 \text{ kg} \times 1/8 \times 2,50 \text{ m} = 4,68 \text{ kgm.}$

Totaal 53,50 kgm.

Het eigen gewicht van de modelmolen is:

$64000 \text{ kg} \times 1/8 \times 1/8 \times 1/8 = 125 \text{ kg.}$
 Dit gewicht veroorzaakt een tegenwerkend moment van:
 $125 \text{ kg} \times 1/8 \times 3,44 \text{ m} = 53,75 \text{ kgm.}$

Dit is nèt even groter dan het kantelmoment van 53,50 kgm., zodat de molen bij windkracht 9 nog nèt blijft staan, doch bij Beaufort 10 wordt het kantelmoment al $42/30,5$ maal zo groot = **73,4 kgm.** Bij Beaufort 10 gaat de molen dan ook grif ondersteboven!

Aangezien schrijver dezès zo'n molen 1 op 8 sinds

1982 in de tuin heeft, is het dan ook zaak bij voorspelling boven Beaufort 8 de nodige maatregelen te nemen!

Overigens heeft de orkaan van donderdagmiddag 25 januari ook zijn slachtoffers geëist. De "Voorste molen van Kortenhoeve" (bekend als de Gabriël), bij Vreeland, net over de provinciegrens met Utrecht, staande in Noordholland, verloor een eind van de dwarsstaande binnenroe, een potroede, waarvan een eind van 12 heklaten van de top naar achter klapte, kraakte en vervolgens afbrak, zodat de molen nu met $3\frac{1}{2}$ end staat.

Onze Kortrijkse molen in Breukelen, waarvan bij het vernieuwen van het gehele bovenhuis in 1899 de fout werd gemaakt dat de ruimte tussen koker en steenburrie, evenals tussen koker en voegburrie wel 20 cm bedraagt in breedterichting, ging aan het schuiven over de bovenzetel. Het 30 ton zware bovenhuis schoof geheel naar achteren waardoor dit gewicht op de buitenkant van een bovenzetel-stuk kwam!

De pen- en gat verbindingen tussen dit zetelstuk en de twee kalven er tussen kregen het zwaar te verduren en gingen enigszins open staan, mede doordat de lange bouten door de zetelstukken door het krimpen van het hout niet meer geheel aangehaald waren. Na tweemaal een kwartslag kruien heen en weer over een super ingevette zetel gleed het bovenhuis weer op zijn plaats en konden we tijdens het kruien de zware moerbouten met grote sleutels weer aanhalen, zodat alles weer zit. Over de ruimte rondom de koker valt nog dit te zeggen: In de vele 17e en 18e eeuwse bouwbestekken van wipmolens uit mijn archief valt te leren dat de voegburriebalken met zijn twee kalven $2\frac{1}{2}$ cm uitgerond moeten worden, waarbinnen de koker rondom niet meer dan $2\frac{1}{2}$ cm speling mag hebben. Voor de steenburrie geldt dat deze balken en kalven $2\frac{1}{2}$ cm worden uitgerond, terwijl de kokerniet meer dan 1,9 cm speling mag hebben!!!

De boerentimmerlieden, die in 1899 een nieuw bovenhuis op de Kortrijkse molen zetten hadden hiervan kennelijk nog nooit eerder gehoord! Hoewel het werk overigens wel degelijk, goed sluitend werd uitgevoerd. Hierbij hopen we weer wat nog niet eerder vermelde wetenswaardigheden gespuid te hebben en laten het hierbij.

30 januari 1990
 Ing. J. den Besten

MOLENS DRAAIEN IN OVERIJSSSEL

Voor aankondiging:

16 juni

Op zaterdag 16 juni willen wij weer opendraaien voor onze collega-molenaars. Neem voor speciale bezoeken contact op met de molenaars of de afdeling.

HET WEER ZOALS HET WAS

Door Jan Kurver

Op het ogenblik dat deze letters worden geschreven raast een zeer zware storm om het huis. Op de windmeter verschijnt voortdurend windkracht 9 à 10. Het is donderdagavond 25 januari en zelfs hier in Utrecht is de windmeter op 11 meter hoogte geklommen tot een maximum piek van 11 Beaufort (31 m/sec. is 111 km uur). In al de jaren dat dit apparaat op het dak staat is dat nog nooit gebeurd. Ieder die mij kent weet wel dat ik een liefhebber ben van ruig weer. Het gaat mij niet zo gauw te hard. Wat nu gebeurt is echter niet leuk meer.

Vanmiddag hebben we nog gemalen. Eerst nog met twee borden uit, het ging toen nog niet zo hard. Al snel stonden we met alle vier de borden uit en een stuk uit de wind. Malen ging toe nog goed. Een uurtje later werd het spannend. Het koufront passeerde en het klaarde ineens op in het westen. De wind nam tegelijkertijd zo sterk toe dat ik besloot de molen stil te zetten. Vijf minuten lang had ik nog het idee dat we later weer zouden kunnen beginnen, maar al snel moest de molen worden vastgelegd. Overal begon het water gekuifde golven te vertonen en nog even later waren er kleine waterhoosjes te zien, waardoor het water werd opgenomen en je zelfs op flinke afstand van het water nog nat werd. Nadat ik voor mezelf nog eens had nagegaan wat er allemaal los kon gaan, of weg kon vliegen, besloot ik via een grote omweg naar huis te gaan.

Onderweg zag ik dat een collega molenaar, heel verstandig, de stormborden van zijn molen zojuist had weggenomen. Bij ons in de buurt is het geen gewoonte om deze borden steeds te verwijderen. Onderweg probeerde ik nog wat plaatjes te maken van de verwaaide golven en de angstaanjagende luchten. In de buurt van de Nieuwkoopse plassen liep het water weer over de weg. Dat is daar de regel bij harde zuidwesten wind. Al het water wordt dan één kant opgeblazen. Boven de plassen was alles volkomen wit door het opstuivende water. Op vele plaatsen was de brandweer toen al actief met omgewaaide bomen, schoorstenen en afgewaaide dakpannen. Nee, dit was niet zo leuk meer. Op verschillende plaatsen was er met de auto al geen doorkomen aan. Ik besloot toch even terug te gaan naar mijn molen om nog even te gaan kijken. De molens die ik onderweg passeerde zagen er op een afstand nog goed uit, niet doorgedraaid of met opvallende schade.

Dichter bij de molen gekomen moesten er eerst flink wat grote takken worden verwijderd. Daar staande onder de grote bomen heb je pas goed in de gaten wat een geweld daar boven je hoofd bezig is. Je voelt je maar slecht op je gemak.

Bij de molen gekomen viel het wel mee. De roed-ketting stond natuurlijk snaarstrak. De storm ver-

oorzaakte een geweldig tumult. Een deur opendoen, zelfs in de luwte, was een karwei waar spierkracht aan te pas kwam. Een omhoog gestoken sleutel ging spontaan fluiten. Er was een verblik dwars door een ruit gewaaid en hing in de vitrage. Daarom deed ik alsnog de luiken maar dicht. De spin die op een hoge paal staat werd met een tuidraad vastgezet.

Bij de belendende boerderij was de schade groter. Aan daken en goten was veel kapot gewaaid en zelfs de - buiten bedrijf zijnde - buitenplé lag ondersteboven.

Op de radio wordt vermeld dat iemand in Rotterdam om het leven is gekomen bij het beschermen van zijn molen...

Enkele dagen later valt iets meer te zeggen over de schade, veroorzaakt door de 'orkaan van 1990'. Men kan de zaak nu iets afstandelijker benaderen. Mij is duidelijk geworden dat ook ten aanzien van molens de ketting zo sterk is als de zwakste schakel. In de meest letterlijke zin geldt dat voor de roed-ketting.

Ook fouten aan kruipalen, stellinghaken en zelfs spaakketinkjes komen meedogenloos voor de dag. Slecht opgerolde zeilen of te lange zeilen hebben zich onafwendbaar gemeld. Ook molens die niet zo goed waren vastgezet zullen menig molenaar een zeer onrustige avond en nacht hebben bezorgd. Wanneer één van deze problemen zich openbaarde was er op dat moment niets meer aan te doen en moest men leidzaam afwachten tot de storm over was. Veel molens hadden schade aan het rietdek, dat is uiteraard niet altijd te vermijden. Menigeen zal nadien een gevoel hebben gehad alsof hij zijn wonden heeft moeten likken. Wie tijdens de orkaan bij zijn molen is geweest, of die het natuurgeweld op andere wijze aan den lijve heeft ondervonden, zal zich zeer klein hebben gevoeld. In de eerste plaats moest men voor zichzelf zorgen, zelfs gewoon lopen was er niet meer bij. Wanneer er iets fout dreigde te gaan aan de molen, dan kon men daar niets meer aan doen. Iets doen met de vang of kruien was niet meer mogelijk. Wanneer tevoren niet alle veiligheidsmaatregelen waren genomen, kon men alleen maar hopen dat het goed afliep. Zo'n situatie van overmacht maakt een mens heel klein, en men voelt zich zeer onbehaaglijk.

De uitdaging die de molenaar gewoonlijk aangaat met de kuren van de weergoden is een zaak die hij onder controle heeft. Zo dient het tenminste te zijn. Men is de situatie meester. Op 25 januari 1990 was de orkaan duidelijk overwinnaar. De wind legde zwakke plekken genadeloos bloot. Hij was winnaar.

ER GING EEN MOLEN VERLOREN



*Opstuivend water door een sterke windvlaag.
De molen van Polder Westveen Z.H.
25 januari 1990.*

De orkaan welke ons allen trof op 25 januari zullen wij als molenvrienden niet licht vergeten.

Na het werk snel naar huis, naar de molen. Hoe zal het tot nu toe met haar vergaan zijn? Reeds vanuit de verte kon ik zien dat alles nog was zoals het 's morgens werd achtergelaten. De vang en de roedkettingen hielden het tot nu toe goed onder de zware druk in de uitschieters.

Voor alle zekerheid toch maar een blok erbij onder de bovenas. Enigszins rustiger gingen we de avond in, tot... De telefoon rinkelt. Familie vraagt belangstellend hoe het op de molen is. En dan... Weer rinkelt de telefoon, de buurman: Johan Ottevanger, komt met de mededeling dat de molen van Maarten Hunink, 's middags door de vang is gegaan en verbrand.

Even ben ik met stomheid geslagen, en dan komt het in mij op: "Waarom juist deze molen?" Maarten heeft met een aantal goede vrienden de molen in de loop der tijd gemaakt tot de parel van Zuid-Beijerland en nu...

Maarten zelf was die dag niet thuis en moest 's avonds de droevige restanten met vele tranen in de ogen aanschouwen. Een levenswerk van jaren onder moeilijke omstandigheden lag kapot, verbrand op de grond. Hoe het de gemeenschap rond de molen aangreep blijkt wel uit het hierbij geplaatste gedicht, geschreven door één der inwoners. Men bleef echter niet bij de pakken neerzitten en alleen maar ach en wee roepen. Diverse mensen staken reeds de handen uit de mouwen en richtten een stichting tot herbouw op.

Wilt u Maarten helpen de molen weer te maken tot wat ze was, dan kunt u een bijdrage storten op gironummer 390253 Rabobank Zuid-Beijerland, t.n.v. rek. nr. 16.02.21.021, Stichting molen 'Landzicht'.

Reeds hartelijk dank namens Maarten.

Jan Spruit

ZUID-BEIJERLAND, 25 JANUARI 1990

De molen van Zuid-Beijerland,
ruim honderddertig jaar
maalde hij 't graan van 't vlakke land
zonder het minst gevaar.

Het bouwwerk stond heel fier en trots
daar aan de Molendijk,
een monument, sterk als een rots
voor iedereen te kijk.

Zijn wieken draaiden heel gezwind
de stenen maalden 't graan,
zo was de wind zijn beste vriend
de vijand was de orkaan.

Maar die fatale donderdag
was de molenaar niet thuis,
gelukkig dat een ander 't zag,
met de molen was 't niet pluis.

Toen speelde de orkaan zijn spel,
heeft wieken losgemaakt,
die draaiden angstaanjagend snel
zó werd de kap gekraakt.

Het noodweer woedde bar en boos
een molen moest gered,
de brandweer kwam, stond machteloos
de weg werd afgezet.

Nog sneller dan men had verwacht
vlogen de vonken rond
zodat de molen, onze pracht
in lichterlaaie stond.

De wieken draaiden lustig voort
als spotten zij met 't vuur.
De mannen blusten moedig door
het was een angstig uur.

Toen stortten met heel veel geweld
zijn wieken naar omlaag,
de Molen "Landzigt" was geveld
en leed zijn nederlaag.

't Blussen ging toen zonder gevaar
en minder werd de brand
de muren werden nog gespaard
arm werd Zuid-Beijerland.

Want wie de molen nu ziet staan,
die niet meer draaien kan
van wieken en van kap ontdaan
wordt er heel treurig van.

Er is hier al zoveel gesloopt
van 't dorp, waar je van houdt
'k ben niet de enige, die hoopt
dat de molen wordt herbouwd.

Nel Andeweg-van Brakel

OPNIEUW "DRAAIEN VOOR DE PRINS" EN BORDEN

Ing. J. den Besten

De "Noot van de redactie" op mijn zienswijze kwam me wat verward over en omdat hier enige zaken door elkaar worden genoemd, die los van elkaar moeten worden gezien, nogmaals een reactie.

Wat ik wilde uiteenzetten was, hoe we vroeger handelden bij een **vol belaste** (dus niet voor de prins) draaiende molen! En wel als alle zeilen reeds waren weggehaald bij stormweer. Indien het dan zonder zeil nog te hard ging en we eerst de **stormborden** (het woord zegt genoeg!) eruit hadden gehaald en het dan nog te hard ging, kruiden we krimpnd uit de wind. Doch meestal kwam het nooit zover omdat de belaste molen, indien zonder borden bij storm dan nóg te gek ging doen, het werkelijk tijd was om te stoppen met de roe aan de ketting en de kneppel er snaarstrak op! Dan zaten we tegen zware storm- tot orkaankracht.

Maar in de noot van de redactie wordt over **zeilslag** gesproken en krimpnd kruien! Maar dit is een heel ander hoofdstuk! Een voor de prins draaiende molen onbelast met zeilslag heeft met krimpnd kruien bij storm, zonder zeil en zonder borden toch niets uitstaande! Als we onbelast zeilslag hebben met vol zeil wordt de invalshoek van de schijnbare windrichting te klein bij even afvallende wind en ja, dán is wat krimpnd zetten een goede remedie om zeilslag tegen te gaan. Ook zwichten en daardoor snelheid verminderen is een mogelijkheid om nog zonder krimpnd te staan zeilslag te voorkomen.

Dan is er nog een groot verschil over welke molentype we praten. Zelfs met een **belaste** wipwa-

termolen met goede biotoop kwam zeilslag vrijwel nooit voor, vanwege de smalle top van de onder-toren, waardoor de wind achter de zeilen goed weg kon. Een dikke achterkant met weinig ruimte tussen roe en romp heeft (ook belast!), laat staan onbelast, spoediger zeilslag. Vóór 1942 was Andries van der Graaf's Goudriaanse achtkant met zijn vrije rechte- en onder wijde romp een zeilenvreter, hetgeen ik uit eigen ervaring maar al te goed weet. Vreselijk zoals die zeilen knalden en 's zomers kon je de gehele hekken heen en weer bewegen, doordat de hekwiggen gewoon ingeknepen waren door de zeilslag!

Praten we over een **onbelaste** voor de prins draaiende molen, dan kan krimpnd zetten om zeilslag te voorkomen inderdaad nuttig zijn. Doch bij te hoge snelheid en een belaste molen komt zwichten als éérste remedie aan bod.

Dat bij storm uit de wind kruien minder werk zou zijn dan 4 x houwen en 4 borden eruit halen, daarvan ben ik nog niet ten volle overtuigd. De kruiketting staat links, moet losgemaakt, naar rechts gezet, dan krimpnd kruien, weer ketting los en weer naar links, de bezetketting weer op de goede lengte vasten, dan de kruiketting weer strak; in die tijd hadden we al lang vier borden eruit!

Maar tot slot: voor de prins draaien (en ook belast draaien) met vier volle zeilen zonder de vier stormborden erin is zonder meer een onwijs gezicht en voor een goede molenaarsimage verwerpelijk, laten we het daar over eens zijn; dit mag niet!

STEEK- OF STORMBORDEN EN DRAAIEN VOOR DE "PRINS"

door Piet Kaal

Naar aanleiding van de noot van de redactie betreffende het artikel in de laatste Gildebrief "de steek- of stormborden en draaien voor de prins" het volgende:

Na een deskundige uiteenzetting van Jan den Besten over het hoe en het waarom zeilvoeren en geen borden in en hoe de molen te wind dient te worden gehouden, dacht ik dat nu wel in één keer alle misvattingen uit de molenwereld geruimd zouden zijn. Echter, wie schetst mijn verbazing na de volgende bladzij te hebben opgeslagen, hier een noot van de redactie te vinden, waarin het gehele verhaal van den Besten volgens 's lands wijs 's lands eer van de sokken wordt gereden!

Mijnheer de redacteur: Theorietjes zijn leuk, maar zodra zij een vorm aannemen van ondeskundig geklets, dan zal er toch eens een fluitje moeten gaan klinken. De Gildebrief is en wordt ook als zodanig gezien, als een serieus instructief blad voor de vrijwillige molenaar en de toekomstige molenaar. Een dergelijke redactionele noot zou bijvoorbeeld in een nieuwe rubriek "sterke tekst" kunnen worden ondergebracht en dan mag een ieder er het zijne van denken.

Om Jan den Besten z'n betoog te ondersteunen het volgende:

De molen dient op de wind te staan. Zo goed als **recht** in de wind. In verband met sterke opkrimpers wil het gebeuren, dat je iets onder de wind gaat staan, maar niet te veel! Regelmatiger lopen (zoals in de noot vermeld) is je reinste onzin, want bij elke uitschieter is de gang eruit! Een molen trekt pas goed, recht in de wind en zelfs een haartje boven de wind! Het genoemde achteroverslaan van hekwerk lijkt me sterk overdreven, maar bij een dergelijk voorval zal de oorzaak wel ergens anders gezocht moeten worden.

Onder de wind malen zonder gewicht te hebben, levert op de lange duur de volgende schade op:

- door de veelvuldige zijdelingse druk zal de halssteen kunnen gaan scheuren en breken.
- losse en rondvliegende roedwigen (vandaar tegenwoordig meer en meer de toepassing van **spitijzers**).
- rukkende kap en staart met onnodige overbelasting op lange spruit of middelbalk en kruiwerk.
- loskomen van de halssteen, doordat de wigen loswrikken.

Voornoemde schade ontstaat niet direct. Nee, na verloop van tijd komen er verschillende zaken aan de orde, zonder dat men daar een direct antwoord op kan geven. Het onder de wind malen gebeurt uitsluitend in uiterste noodzaak en dan alleen wanneer met borden uit gemalen wordt. Windstoten kunnen je gaan dwingen onder de wind te gaan

malen om het gewenste toerental te behouden. Ook bij zware NW-buien (komt niet vaak voor) wordt de molen onder de buien-richting gehouden, zodat de molen zware klappen in de bui laat lopen.

Zeilvoeren en borden uitnemen is niet ongebruikelijk, echter komt alleen voor onder bepaalde omstandigheden zoals buig weer en/of zeer ongelijke wind, b.v. wind die achter bebouwing vandaan komt.

Met name industriemolens zijn gebonden aan een regelmatige gang en wanneer dit moeilijk te handhaven is, wil men wel eens overgaan tot het voeren van vier halve zeilen en vier borden uit, of twee halve zeilen en vier borden uit. Volle zeilen en borden uit is uit de boze. Ook het voeren van één half zeil tijdens buig weer werkt (hoe onlogisch ook!) uitstekend en het voordeel is dat wanneer voor een bui gestopt moet worden, dit end voor de borst komt te staan en men voor een zware uitschieter niet zo bevreesd hoeft te zijn.

Zeilslag. Eens stokpaardje op het examen, maar **wat is de oorzaak van zeilslag?** Staat de molen niet goed te wind, dan krijgen we last van zeilslag, maar ook wanneer de molen precies op de wind staat en goed loopt blijven we tegenwoordig met zeilslag zitten.

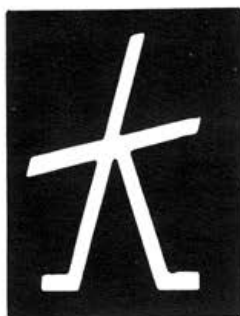
Een echte goede roed, een potroe of een houten roe, geeft pas zeilslag wanneer de molen bijna een veld uit de wind staat! Ook komt zeilslag vaak voor bij het voor de "prins" malen. Onbelast draaien met vier zeilen veroorzaakt al snel zeilslag omdat het end dat de borst passeert een hogere snelheid heeft dan de wind die op het zeil drukt. Gaat men dan over tot zwichten, dan is vaak het euvel verholpen. Dit is praktijk!

Maar wat eigenlijk de oorzaak is van de tegenwoordige zeilslag, gaat men aan voorbij. Een potroe geeft geen zeilslag. Een moderne gelaste kokerbalk wel! En waarom, omdat de moderne roe geen enkel model heeft en een werveling van wind veroorzaakt aan **achterzijde** en de **voorzijde** van het zeil. De potroe heeft een winsing aan de achterkant van boven naar beneden. De achterkant is uit de as gerekend **haaks** t/o van de zijkanten en zodra de hekkens beginnen is de achterkant afgeschuind naar de bordzij onder 10°, wordt vervolgens ter hoogte van de plaats waar de zeeg begint haaks, dus ongeveer 2/3 naar beneden, en gaat dan 10° schuin naar de hekkens toe. De achterkant van de roe gaat eigenlijk één lijn vormen met de zeeg van hekkens, waardoor de windstroom van het zeil af wordt gehouden. Aan de voorkant is de roe eveneens afgeschuind in één lijn met de hekkens en de bordzij.

De kokerbalk heeft dit ook niet, waardoor de wind van de bordkant door de rechte roe wordt opgetild en ook aan het zeil trekt. Dit proces vindt uitsluitend plaats op het moment dat het end het lijf passeert, omdat er op deze hoogte minder wind staat door de terugslag van het lijf. Er zijn dus twee technische oorzaken die zeilslag veroorzaken: de **voorkant** en de **achterkant** van de roe. Doordat er dus foutieve roeden worden gemaakt hebben we te maken met opslaande zeilen en tevens **niet trek-kende roeden**. Gevolg is dus, dat de molen uit de wind wordt gehaald, ongelijke belasting van het wiekenkruis, een naar de weerstijl ongewenste kracht, die de halssteen zal doen gaan breken en

loswingende roedwigen, enz. De roedwigen worden tegenwoordig meer en meer vastgezet met spitijzers en de halsstenen deugen niet meer en we gaan over tot **nylon** blokken...

We moeten malen met de stokken, die we hebben gekregen. Zorg ervoor dat de molen heel blijft en laat dat zeil voor wat het is. Neem desnoods de volgende keer zwaardere zeilen, in plaats van die boterhamzakjes. Ook dat scheelt een stuk. Voor-taan hoop ik dat indien de redactie het nodig vindt in de toekomst nogmaals "vaklui" te bekritisieren of aan te vallen, dit met de nodige kennis van zaken zal gebeuren.



VERENIGING „DE HOLLANDSCHE MOLEN” WERKGROEP NATIONALE MOLENDAG

Valkenlaan 8 - 7905 AA Hoogeveen - Tel. 05280-71991

E.E.G. laan 71 - 7742 EC Coevorden - Tel. 05240-16515

Postrek. 2903693 - Nationale Molendag

DE 18e NATIONALE MOLENDAG Zaterdag 12 mei 1990

Tja, de achttiende keer alweer! Wat je noemt traditie! Op het moment dat ik dit stukje schrijf zijn we nog maar net gekomen van de orkaan die met fatale afloop huis hield. We moeten echter ook weer vooruit kijken, en dan komt de 18e Nationale Molendag er alweer vlot aan!

Vorig jaar deden er 646 molens mee. Het zal moeilijk worden om daar nog bovenuit te komen. Dat hoeft ook geen doel op zich te zijn, maar het geeft wel aan hoe het molenbestand er bij staat. Vandaar dat hoge aantallen toch wenselijk blijven.

We gaan er weer graag met z'n allen een fijne dag van maken. Het is nog lang niet bij iedere Nederlander bekend dat onze molens veelal door vrijwilligers bemand worden, en dat het allemaal bepaald niet vanzelf gaat. Men denkt daar wel eens heel erg simpel over, daar weten we allemaal wel voorbeelden van.

Vrijwilliger Derk Jan Tinga heeft ook dit jaar de affiche weer gemaakt. Voor onze werkgroep natuurlijk weer erg fijn, want zoals vaker gezegd: we zijn ook maar goedwillende amateurs. We sturen iedere geslaagde vrijwilliger weer drie affiches toe. Hang er twee s.v.p. op goed in het oog vallende plaatsen op! Alleen in de molen ophangen trekt niet voldoende. Juist op andere plaatsen moeten die dingen "klanten trekken". Ga s.v.p. ook naar de plaatselijke krant, en vergeet de kabelkrant niet! Zij zijn er blij mee, en wij uiteraard ook!

Op de komende vergadering van de Hollandsche Molen en op de voorjaarsvergadering van onze eigen club zijn de affiches en de stickers weer te koop. En vanwege het uitsparen van portokosten zijn ze daar natuurlijk weer voordeliger. Koop er flink veel en je hebt je reiskosten er zo uit. Extra bestellen kan natuurlijk ook. Net als in voorgaande jaren kan dat alleen via onze giro: Nr. 2903693 t.n.v. Nationale Molendag Coevorden. En dan graag heel goed vermelden wat je wensen zijn.

Affiche plus sticker, verzonden in een koker	franko f 6,25
Affiche plus sticker, gevouwen, in een envelop	franko f 3,50

Extra naast een van beide standaard-pakketten zijn te bestellen:

affiche f 1,25
sticker f 0,60
en
(dat zijn prijzen per stuk)

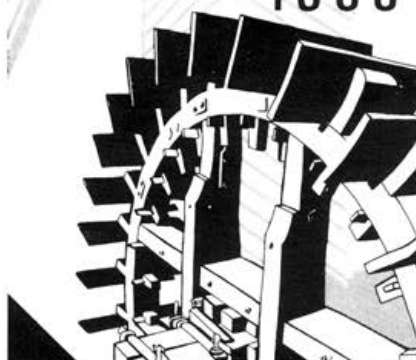
De affiche is qua kleur ongeveer hetzelfde als vorig jaar. We sturen zo ongeveer medio maart de gratis affiches toe. Bestellingen worden daarna eveneens afgewerkt. Dus niet eerder!

Stuur dit jaar de enquête-formulieren s.v.p. snel in. Ik kreeg er vorige week nog een terug, en dat is echt aan de late kant!

We tellen en registreren het aantal molens dat meedeed, en dat willen we na een paar maanden toch wel graag weten. Naderhand worden al jullie adres-

Nationale MOLEN DAG

12 mei
1990



Vereniging De Hollandsche Molen.
Herengracht 476, 1017 CB Amsterdam, Tel. 020-238703

sen nog nagekeken. Het blijkt voor ons zo ongeveer de enige mogelijkheid om het adressenbestand up to date te houden. Ofwel: adreswijzigingen worden door ons ook graag via ons antwoordnummer ontvangen. Wel zo makkelijk!
Welaan, een hele fijne winderige dag toegewenst. Denk vooral om ieders veiligheid!

Inlichtingen over bestellingen:
Hans Petit, Coevorden, tel. 05240-16515 (na 18.30 uur).

Algemene inlichtingen:
Werkgroep Nationale Molendag, Bert van Uffelen, tel. 05280-71991 (na 18.30 uur).

REVOLUTIE DER MOLENAARSKINDEREN

Zo, nu we na deze aanhef uw aandacht hebben, willen wij u wat zeggen. Laten wij ons eerst maar eens voorstellen; wij heten Joke, Pim en Marjo Pouw, de kinderen van Gerrit en Evelien Pouw, u wel bekend.

Velen van u hebben ons wel eens aan de telefoon gehad. Per week komen er zo'n honderd telefoontjes, die iets met het Gilde of molens te maken hebben, binnen. Dat is allemaal prima, maar we willen u op een paar dingen wijzen. Zo wordt er regelmatig tijdens het avondeten getelefoneerd. Wij weten niet wat bij u het avondeten inhoudt, maar bij ons is dat een heel gezellig samen zijn. Een telefoontje van u werkt dus heel storend. We willen u dan ook vragen niet tussen half zes en zeven uur 's avonds (voor de grappenmakers, 's ochtends wordt ook niet gewaardeerd) te bellen.

Nu het volgende punt: $\pm 50\%$ van de telefoontjes wordt door ons aangenomen, het kan dan ook voorkomen dat onze ouders niet aanwezig zijn. Wij doen dan een grove schatting wanneer wij ze terug verwachten en u ze terug kan bellen. Helaas is het al vaak voorgekomen dat mensen terugbellen en onze ouders nog niet terug, of weer weg waren. Vaak krijgen wij dan opmerkingen van: maar u zei dat..., of uw broer zei dat..., enz. enz. Natuurlijk hebben wij dat gezegd, maar zoals wij eerder al vertelden was dat een grove schatting. Het zijn nu eenmaal mensen, die ouders van ons.

Dan zaterdag vóór zeven uur 's avonds hoeft u natuurlijk nooit te bellen. Naast de vele administratieve en bestuurlijke taken zijn ze op de eerste plaats vrijwillige molenaars en dus zaterdags naar de molen. Alleen door ziekte zullen ze op een zaterdag thuis zijn. Wij hopen dat u na dit gelezen te hebben een beetje rekening met ons houdt, zodat uw fijne hobby geen last voor ons wordt. Overigens zullen wij u met veel plezier te woord blijven staan.

Joke, Pim en Marjo Pouw

P.S. We hebben trouwens eventueel een vreselijk tegenmaatregel in gedachten: **een antwoordapparaat!!!**

U bent dus gewaarschuwd.

NIEUWS VAN DE BIOTOOPWACHT

Het biotoopbewakingsnet groeide sinds februari 1989 van 149 tot 162 rayons. 7 Rayons hiervan zijn vakant, terwijl 5 biotoopwachters twee i.p.v. 1 rayon bewaken. Het aantal biotoopwachters bedraagt nu 152 tegen vorig jaar 142. Twaalf biotoopwachters legden hun taak neer, terwijl er 28 nieuwe bijkwamen. Verder zijn verscheidene rayons verkleind, resp. van grenzen veranderd (en daardoor ook van naam!).

Enkele goede wenken van vorige jaren herhalen we hier: Als een biotoopwachter uit een toegezonden Staatscourant-aankondiging-bestemmingsplan een biotoopbedreiging distilleert van een molen in zijn rayon, gaat hij ten gemeentehuize het bewuste plan inzien. Blijkt het dan werkelijk mis te zijn, dan is het verreweg het beste om terstond Gerbrand de Vries, stafmedewerker van "De Hollandsche Molen", te waarschuwen. Telefoon "Meldkamer" Hollandsche Molen: 020-238703, of 's avonds thuis in Uitgeest: 02513-12166. **Wat** er dan gedaan moet

worden en door **wie**, wordt in zo'n gesprek beslist duidelijk!

De tweede wenk is: Lees uw plaatselijke bladen goed na op gemeentelijke aankondigingen van bestemmingsplannen volgens "**Artikel 19**". Als een dergelijk plan in de buurt van een molen speelt, is er dubbel reden om snel De Vries te waarschuwen: gemeenten gebruiken "Artikel 19" om bezwaarmaken te bemoeilijken en tijd te winnen! Artikel 19-gevallen worden **niet** in de Staatscourant gepubliceerd en worden dus de wachters **niet** automatisch toegestuurd. Maar ze verschijnen slechts in de plaatselijke pers. Vandaar!

Nog een wenk: Lees altijd goed de toegezonden berichtjes, maar wel héél goed in de dagen vlak vóór, tijdens en vlak ná **vakantieperiodes** en algemene **feestdagen**. Plannen, waartegen een gemeente liefst helemaal geen bezwaren krijgt, worden vaak juist in die tijd bekend gemaakt, in de hoop, dat het publiek er dan minder aandacht voor heeft en aan andere dingen denkt.

VIJF REGIONALE VERGADERINGEN VOOR BIOTOOPWACHTERS MET DE WERKGROEP MOLENBIOTOOP

Het belangrijkste nieuws: Het bestuur van "De Hollandsche Molen" heeft kortgeleden alle biotoopwachters schriftelijk uitgenodigd om aanwezig te zijn op één van de 5 hierna te noemen plaatsen (wanneer u dit leest zullen waarschijnlijk reeds twee van deze vijf bijeenkomsten achter de rug zijn).

Op deze vergaderingen wil men komen tot gedachtenwisseling over het te voeren beleid bij de biotoopbescherming in ons land. De werkgroep bestaat uit planologische- en molendeskundigen: H.G. Joosten, voorzitter; M.P. Oosterkamp, P.L. Klooster, G.J. Perfors, A.J. de Koning, G. de Vries en E. Smit. Het is de bedoeling, dat de voorzitter en de beide laatstgenoemden op elke bijeenkomst aanwezig zijn. De andere leden van de werkgroep komen, zoveel mogelijk, ook mee.

Het gaat om de volgende plaatsen en data:

Meppel,

21-2-1990 in De Schouwburg, Zuideinde 70

Ede,

7-3-1990 in Mon Rève, Oude Bennekomseweg 2

Roosendaal,

21-3-1990 in Hotel Merks, Brugstraat 57

Hoofddorp,

4-4-1990, in De Deining, Marktplein 92

Weert,

2-5-1990 in Hotel Jan v/d Croon, Driesveldlaan 99

De zalen liggen, op Hoofddorp na, alle enkele minuten lopen vanaf het station. (Hoofddorp een kwartier lopen). Mocht iemand, op de geplande datum voor zijn eigen regio, verhinderd zijn, dan kan hij zonder enig bezwaar naar keuze één van de andere bijeenkomsten bezoeken.

De uitnodiging zegt o.a.: "De Werkgroep stelt uw inbreng op hoge prijs. Wij horen graag van uw ervaringen, waarbij het van belang is, zowel de goede als de slechte resultaten aan de orde te stellen."

De uitnodiging is ondertekend door voorzitter en secretaris van "De Hollandsche Molen". Uiteraard willen wij bij deze de biotoopwachters van harte

aanbevelen deze bijeenkomsten te bezoeken. De biotoopverslechtering is momenteel immers de **grootste bedreiging** van ons Nederlands molenbestand. Eén van de drie onmisbare pijlers, waarop het molenbestand rust, behalve molen-in-maalbare staat en een goede molenaar, is: een aanvaardbare biotoop. Géén van drieën kan gemist worden!

Hier volgen de "advertenties", waarin nieuwe biotoopwachters worden gevraagd:

1. **Achterhoek.** Een groot stuk van de Gelderse Achterhoek (incl. Lijmers) met liefst 23 molens is sinds enige tijd zonder bewaking. Het vormde steeds 1 rayon, maar het zou beter zijn, als het voortaan in drieën of viereën gesplitst zou worden. Wij hopen dus heel erg op **verscheidene** reacties! Het gaat om gemeenten: Vorden (3 molens), Steenderen (2), Hummelo-Keppel (2), Bergh (5) en Wehl (1). Totaal 23 molens. Aanmeldingen aan: E. Smit, Wormerveer, tel. 075-283123.
2. **Wieringen.** Sinds jaren heeft dit eiland met zijn 2 molens geen wachter. Ook meldde zich op vorige oproepen géén Westfriese 'vastelander'. Wil er nu misschien iemand eens ernstig over denken? Aanmeldingen: E. Smit.
3. **Alphen a/d Rijn.** Ook al jarenlang blijkt Alphen (waarin Aarlanderveen) geen inheemse biotoopwachter op te leveren. Toch wonen er genoeg molenvrienden in deze 9 molens rijke gemeente. Wie van die molenmensen leest dit en reageert? Aanmeldingen: E. Smit.
4. **Woubrugge en Warmond.** De huidige wachter van Warmond wil graag van deze gemeente af. Woubrugge is reeds geruime tijd zonder wachter, en dat is erg. Beide gemeenten zijn rijk aan Rijnlandse molens. Warmond heeft er 8 in en bij de Kager Plassen en Woubrugge, dat Hoogmade omvat, heeft 4 molens, waarvan 2 aan de Does, die vanuit het zuiden bedreigd worden door zeer ON-historische houtaanplant-plannen. Hier is een vaste en wakkere wachter wel zeer op zijn plaats. Welke Rijnlander voelt iets voor Warmond én Woubrugge of voor één van beide? Aanmeldingen: E. Smit.
5. **Westland, Delfland.** Hier zouden de bestaande rayons nog verkleind kunnen worden, al of niet met herverkaveling van de grenzen. We zoeken molenvrienden (malers of niet-malers!), die zouden willen zorgen voor de volgende gemeenten: Rijswijk, Delft, Nootdorp, Schipluiden, Maasland, Maassluis, Vlaardingen, Rozenburg. We hopen op meer dan één aanmelder, met wie wij dan in overleg dit gebied, samen met de bestaande wachters, opnieuw kunnen indelen. Aanmeldingen: E. Smit.
7. **Zederik.** Deze gemeente in de Vijfheerenlanden heeft 3 wipmolens: Lexmond, Meerkerk en Hei- & Boeicop. De in Vianen wonende huidige

wachter wil ermee stoppen. Er zijn al enkele pogingen om iemand te vinden hier, mislukt. Voor een alom beroemd molengebied is dat toch eigenlijk niet in te denken. Na deze advertentie... wie weet!

Voor verdere inlichtingen:

E. Smit, Esdoornlaan 61 te Wormerveer.

Telefoon: 075-283123

En tot slot dan de jaarlijkse lijst met biotooprayons en -wachters (zie bijlage).

ADVERTENTIE

Vraag:

Wat hebben de volgende molens met elkaar gemeen?

1. De beltmolen van Rha.
2. De grondzeiler van Den Oever.
3. De putmolen van Aarlanderveen.
4. De gros molen bij Hoogmade.
5. De "Salamander" in Leidschendam.
6. De dijk molen (29,20 m!) in Maasland.
7. De hoekmolen van Hei- & Boeicop.

Antwoord:

Zie de bijlage van dit nummer: **Nieuws van de biotoopwacht**, dat in deze nieuwe uitvoering van de Gildebrief als losse bijlage is ingestoken (om het apart te kunnen bewaren).

Wie het antwoord vindt, voelt zich wellicht aangesproken...!

De in de Gildebrief genoemde 7 molens zijn afkomstig uit bovenstaande 7 vakante rayons. Ze missen een biotoopwachter: dát hebben ze dus met elkaar gemeen!

MOLENENQUETE; DE LICHT OP DE KORENMOLEN

Door een misverstand bij de redactie is in de vorige Gildebrief onderstaand artikel niet geplaatst. Bij deze bieden wij zowel de auteurs van het artikel als de vele vrijwillige molenaars die reageerden op de oproep, onze verontschuldiging aan.

...Bij gebrek aan een echte titel, want die hebben we nog niet bedacht; suggesties zijn welkom!

De vorige keer heb ik namen genoemd van degenen die mij bij staan in het werk wat deze enquête met zich meebrengt. Paul Buijs te Den Haag heeft me zijn vaste medewerking toegezegd. Zonder die toezegging zou de hoeveelheid werk mij boven het hoofd groeien. Ik ben hem dan ook zeer dankbaar voor zijn hulp. In het vervolg schrijven we dan ook in de wij-stijl. Het correspondentie-adres blijft te Amsterdam.

De reacties zijn hartverwarmend en gemiddeld van zeer hoge kwaliteit. Er zijn prachtige speciaal vervaardigde tekeningen en foto's bij en sommigen hebben van meerdere molens gegevens verzameld, dat heeft ons bijzonder goed gedaan. We willen dan ook alle inzenders hartelijk dank zeggen voor de tijd en moeite die ze voor deze enquête hebben willen nemen. We hopen dat we een volgende keer weer op u mogen rekenen.

We voelen ons gesteund door vele goede woorden en aanmoedigingen en zijn daarom vastbesloten met de rubriek door te gaan, we hopen dat u er ook zo over denkt.

Ondanks het feit dat we van begin af precies wisten wat we met dit initiatief willen bereiken, zijn we toch voor een aantal verrassingen komen te staan. De hoeveelheid tijd die ons deze activiteit kost is met geen pen te beschrijven. Dit probleem hebben we onderschat, met als gevolg dat sommige inzenders terecht hebben opgemerkt dat de vragen niet voldoende duidelijk omschreven zijn, wat als gevolg heeft dat de gegevens moeilijker te verwerken zijn, en dat daardoor misschien minder reacties zijn binnen gekomen. We beloven beterschap in de hoop dat we daarmee meer reacties binnen krijgen.

We willen nog eens extra benadrukken, dat het van groot belang is te vermelden waar uw gegevens vandaan komen, bijvoorbeeld naam en herkomst van personen die mondelinge mededelingen hebben gedaan, of jaartal en verblijfplaats van een oud bestek enz. Over het algemeen zijn juist deze vragen onderbelicht gebleven. Hetgeen ook aan een onduidelijke vraagstelling kan hebben gelegen.

Het lijkt ons goed van alle inzenders de namen te vermelden met daar achter de plaatsaanduiding van de molens waarop de gegevens betrekking hebben.

We doen dit provinciegewijs, u kunt dan meteen zien waar de hiaten zitten, misschien voor u een aanmoediging die te helpen opvullen. Ook in de provincies die meerdere gegevens hebben geleverd is nog ruimte voor uitbreiding. Ontvangen van dubbele gegevens vinden wij geen bezwaar.

Molen en naam inzender:

Groningen: Feerwerd (Wassens) - Garsthuizen (Wijchgel) - Grijpskerk (Lesman).

Friesland: Geen.

Drenthe: Erica (Tigelaar) - Hoogeveen (Van Ufelen) - Nijveen (Kooiker).

Gelderland: Batenburg (Titulaar) - Nijmegen, Witte Molen (Titulaar) - Silvolde (Nijhof) - Twello (Tijman) - Warnsveld (Abelskamp Sr.) - Wijchen (Klip) - Zoelen (Veenstra).

Utrecht: Utrecht (Westerdaal) - Woerden (Van Krieken).

Noord-Holland: Akersloot (Huygens).

Zuid-Holland: Hellevoetsluis (Hage) - Maasdam (Eeland).

Zeeland: Hulst (Bak) - Nieuwerkerk (Haak) - Westkapelle (Haak).

Noord-Brabant: Aalst (Groen) - Borkel (Groen) - Dommelen, watermolen (Jurgens) - Geffen (Vogels) - Geldrop (Tielemans) - Hapert (Tilma) - Keersop, waterm. (ruine) (Jurgens) - Keldonk (gesloopt) (Jurgens) - Meerveldhoven (Groen) - Oerle (Groen) - Rosmalen (Vogels) - Steensel, watermolen (Jurgens) - Zeelst (Groen).

Limburg: Geen.

Belgisch Limburg: Eksel (Jurgens) - Kaulille (Jurgens).

Voor Brabant een tien met een griffel, dat laten de andere provincies toch niet op zich zitten?

U ziet, ook gegevens uit het buitenland zijn welkom, staatkundige grenzen zijn meestal geen cultuurgrenzen, m.a.w. streekeigen kenmerken houden niet bij provincie- of rijksgrenzen op.

Een aantal molens die door de inzenders terloops worden genoemd zijn niet in dit rijtje opgenomen. Het feit dat er ook van verdwenen molens gegevens zijn opgenomen waarderen we bijzonder. Het zou

misschien ook de moeite waard zijn om in dit verband eens oud molenaars te ondervragen. Dit wil niet zeggen dat verzamelen van nieuwe gegevens onbelangrijk zou zijn, ook daaruit kunnen interessante conclusies worden getrokken.

Het moet ons ook van het hart dat we nog geen reacties hebben ontvangen van molenaars van wie we, op grond van hun belangstelling zeker iets verwacht hadden, maar het kan nog, want er is geen sluitdatum. Uw reactie is altijd welkom, hoe meer gegevens, hoe betrouwbaarder de conclusies.

Voor we kort op de inhoud ingaan willen we nog enkele opmerkingen kwijt. Op de formulieren ontbreekt naam, adres en telefoonnummer. We willen dit voortaan in de vragen opnemen, omdat het verwerken van de gegevens daardoor gemakkelijker wordt. Sommigen zijn zo attent geweest deze gegevens uit eigen beweging te vermelden. Hoe graag we dit ook zouden willen, we kunnen niemand op korte termijn persoonlijk benaderen, omdat ons daarvoor de tijd ontbreekt.

In onze doelstelling is opgenomen de mogelijkheid dat de gegevens te allen tijde voor serieus onderzoek beschikbaar zouden moeten zijn. Het is gebruikelijk dat zo iets alleen mogelijk is als degene die gegevens levert toestemming geeft, en degene die gegevens gebruikt de bron vermeldt.

Daarom alsnog aan alle inzenders de vraag: Geeft u toestemming tot publicatie van uw gegevens?

1) Ja, 2) nee, 3) Alleen na speciaal verzoek. Zou u op deze vraag alsnog willen reageren? (Schriftelijk of telefonisch).

Zonder tegenbericht nemen we aan dat u accoord gaat met eventuele publicatie.

Dit houdt in, dat ieder die terwille van serieuze doeleinden om gegevens vraagt, na schriftelijk verkregen toestemming en onder vermelding van bronnen over dit materiaal, en/of door ons te schrijven samenvatting kan beschikken.

Er zijn ook suggesties voor nieuwe onderwerpen binnen gekomen, deze zullen te zijner tijd aan de orde komen. Er zijn ook vragen gesteld die buiten de orde vallen maar daarom niet minder welkom zijn. Deze zullen ter verdere afhandeling, per geval, worden doorgezonden aan de naar beste weten meest geschikte persoon ter beantwoording in de Gildebrief, buiten deze rubriek.

Het zal u duidelijk zijn dat het nog te vroeg is om conclusies te trekken, en dat ook de tijd ontbreekt om de stof op korte termijn uitvoerig te behandelen. U zult dus nog even moeten wachten. Intussen kunnen wij een nieuwe serie vragen voor de volgende aflevering bedenken en uitwerken.

November '89.

Amsterdam, Dick Zweers, Den Haag, Paul Buijs.

Correspondentie-adres blijft: Burg. Hogguerstraat 907, 1064 ED Amsterdam. Tel.: 020-149560.

MOLENENQUETE:

Deze derde aflevering van onze rubriek bevat naar we hopen interessante stof voor de watermolenaars.

De gewaardeerde inzenders van de vorige aflevering, nogmaals bedankt. De inzenders die na het opstellen van de vorige bijdrage nog een reactie hebben ingezonden bijzondere dank. Uw naam zal t.z.t. worden vermeld als het onderwerp "de licht" kan worden afgerond.

Eén van de uitgangspunten is; wisselende onderwerpen met de bedoeling dat iedereen aan bod kan komen en de informatie zoveel mogelijk gespreid kan zijn.

U kunt uw antwoorden toezenden aan:

Dick Zweers
Burg. Hogguerstraat 907
1064 ED Amsterdam
Tel. 020-149560

Vragen met betrekking tot de wachtdeur op de schepad- en vijzelmolen

1. Type molen:
Naam:
2. Is uw molen een schepad- of een vijzelmolen?:
3. Wanneer is de molen die er nu staat gebouwd?:
Is de molen na brand- of andere schade geheel of gedeeltelijk herbouwd of gewijzigd?
Indien bovengenoemde vraag met ja wordt beantwoord;
wanneer en wat is er veranderd?:
- 4a. Van welk materiaal is de wateras?; indien van gietijzer, welke fabrikant + nummer?:
de sintelstukken?:
het schepad?:
de schoepen?:
de krimp?:
de wachtdeur?:
de wielbak?:
Is U bekend, wanneer een houten wielbak door één van ander materiaal is vervangen?:

4b. Van welk materiaal is de vijzelas?

de schoepen?:

de vijzelkom?:

de wachtdeur?:

Heeft de vijzel 2 of 3 gangen?:

Wijkt de vijzel af van de cilindrische vorm?:

5. Veelal worden of werden schepradmolens tot vijzelmolen verbouwd.

Is er op uw molen sprake van verbouw van schep-rad- naar vijzelmolen?:

Indien ja; wanneer is dit gebeurd?:

waarom is dat gebeurd?:

Is er van de vorige toestand in de waterlopen of aan de molen nog iets te zien? Kunt u dit beschrijven?:

6a. Voor zover ons bekend zijn er voor de schep-radmolen de volgende mogelijkheden voor de plaatsing van de wachtdeur en welke komt bij u voor?:

A) Onmiddellijk achter het schep-rad, als in figuur 1.

B) Direct aan de molen, wat verder aan het schep-rad.

C) Wat verder aan de molen.

Hoe was het oorspronkelijk?:

Wat is er veranderd?:

Wanneer is dit gebeurd en waarom?:

Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van de situatie op uw molen?:

6b. Voor zover ons bekend zijn er voor de plaatsing van de wachtdeur op de vijzelmolen de volgende mogelijkheden. Welke komt bij u voor?:

A) Onmiddellijk achter de vijzel, als in fig. 2.

B) Direct onder de molen, wat verder van de vijzel, als in figuur 3 en 4.

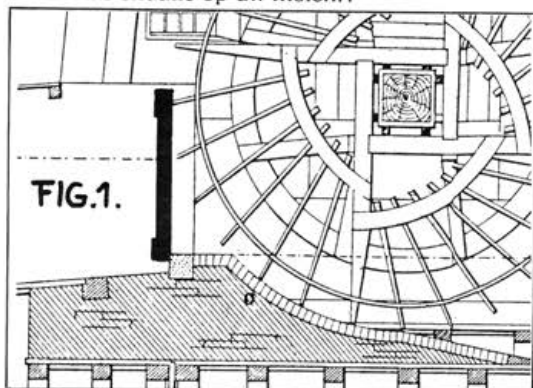
C) Wat verder van de vijzel, buiten de molen.

Hoe was het oorspronkelijk?:

Wat is er veranderd?:

Wanneer is dit gebeurd en waarom?:

Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van de situatie op uw molen?:



7. Is de wachtdeur:

A) Enkel?:

B) Dubbel?:

C) Hoe scharniert de wachtdeur?:

Hoe wordt voorkomen dat de wachtdeur te ver open gaat?:

8. Kent u streekeigen benamingen van; vijzel, schep-rad, wachtdeur, krooshek, vijzelkom, krimp, wateras, sintelstuk, opleider, voor- en achterwaterloop?:

9. Bent u bekend met andere constructies?:

Zo ja, welke?:

Waar komen ze voor?:

Uit welke tijd dateren ze?:

Kunt u ze zo goed mogelijk beschrijven of eventueel tekenen?:

Kunt u precies aangeven wie uw informant is, of uit welk archiefstuk, boek of ander bron uw gegevens afkomstig zijn?

10a. We stellen het op prijs dat u uw antwoorden zo uitvoerig mogelijk toelicht.

Ook wordt het zeer gewaardeerd als u van meerdere molens gegevens kunt leveren.

b. Uw naam:

Adres:

Postcode:

Tel.nr.:

Woonplaats:

c. Geeft u toestemming tot eventuele publicatie van uw gegevens Ja/Nee?

Geeft u deze toestemming eventueel op speciaal verzoek?

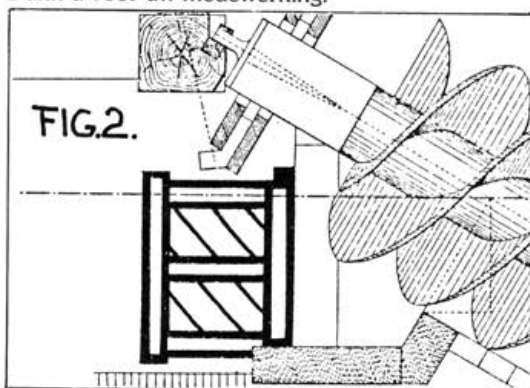
Voor het samenstellen van bovenstaande tekst en vragen hebben wij geput uit:

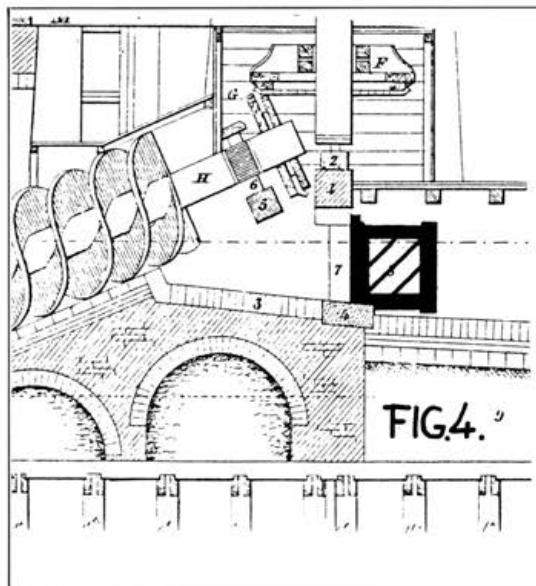
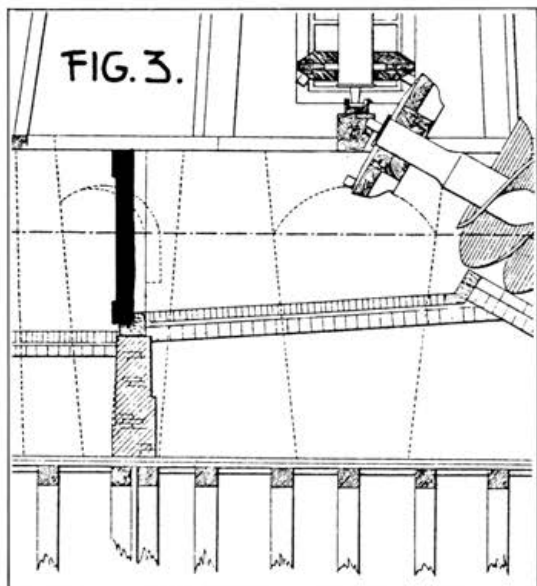
- G. Krook: Theoretisch en practisch molenboek, 's-Gravenhage 1850.

- Storm Buysing: Atlas Waterbouwkunde 3e druk, Breda 1864.

Uit het laatste werk komen bijgaande afbeeldingen:

Dank u voor uw medewerking.





BLIKSEMAFLEIDERCONTROLE 1989

In 1989 zijn onze controleurs Koens, van de Winkel en Oostrum weer op pad geweest om op aanvraag bij diverse molens de bliksemafleiderinstallatie te keuren. Ze zijn bij 32 molens bezig geweest. Vorig jaar waren het er 21, dus we zitten in de lift. Maar het kan, dachten wij, nog wel een stuk beter!

De verdeling van de aanvragen per provincie was als volgt: Overijssel stak met kop en schouders boven de rest uit met 12 controles. Gelderland volgde met 6 stuks.

Groningen en Brabant kwamen tot 4 stuks elk. Een beetje weinig voor zulke molenrijke provincies, maar wie weet wat er volgend jaar gebeurt. Drenthe kwam ook met 4 aanvragen uit de bus. Noord-Holland en Limburg waren de hekkesluiters met elk 1 aanvraag.

Uit de overige provincies werden geen aanvragen ontvangen. Is daar alles zo goed in orde jongens, of onweert het bij jullie nooit? Enkele gekeurde installaties waren geheel in orde, maar bij veel installaties waren allerlei kleine opmerkingen. Bij diverse installaties werden echter ook ernstige tekortkomingen geconstateerd. Vaak kan de (vrijwillige) molenaar zelf allerlei dingen verhelpen om problemen te voorkomen, zoals:

- a. zorgen voor goede aansluiting van de klemmen van de flexibele verbindingskabel op de roe en op de ringleiding.
- b. zorgen dat de aansluitpunten goed contact maken op de roe.
- c. zorgen voor goed contact tussen de aansluitklemmen en de flexibele kabel.

d. zorgen voor deugelijke aansluitklemmen.

Veel gebreken op bovengenoemde punten werden in de controle-rapporten vermeld! Ook het schoonhouden van de klemverbindingen liet nogal eens te wensen over.

Aanmerkingen op dergelijke dingen zijn door de molenaar te voorkomen door bij het onderhoud van zijn molen ook het onderhoud van de afleiderinstallatie te betrekken. Er werden echter ook nogal eens gebreken aan de installatie geconstateerd waaraan de molenaar part nog deel heeft, zoals:

1. te licht uitgevoerde ringleiding, (6x) meestal uitgevoerd met draad van 35 mm² i.p.v. 50 mm² zoals de N.E.N. norm 1014 adviseert.
2. een te grote vervangingsweerstand (zeker 20x), advies van N.E.N. 1014 is 2,5 Ohm, een meting kwam tot 125 Ohm!
3. de weerstand tussen de roeden onderling en tussen roeden en askop is ook vaak te hoog (17x), er werden waarden gemeten van 142-226-596 en oneindig.

Aan dit laatste punt kan een handige molenaar wel wat doen. Door twee stukken koperdraad van 50 mm² aan alle uiteinden van oogschoenen te voorzien (een elektricien wil dat karweitje wel opknappen). Vervolgens bij de askop op elke roe een kabel vast bouten (gaatje in roe boren, draad in tappen, oppervlak goed blank maken en schoentje van kabel met koperen bout goed vastzetten). Daarna de kabels van beide roeden samen met een koperen

bout op een in de askop geboord gaatje, dat ook weer van een draad is voorzien, vastzetten. Er ontstaat daardoor een goede onderlinge verbinding. De N.E.N. 1014 norm adviseert onder bepaalde omstandigheden ook het aanbrengen van een potentiaal beveiliging. Hierbij wordt bijvoorbeeld een zware motor en de elektriciteitsinstallatie met de bliksemafleiderinstallatie verbonden. Dit advies is in diverse controle-rapporten opgenomen.

1990

Het komende jaar gaan we op de ingeslagen weg voort. We hopen dat er veel aanvragen binnen zullen komen. Het woord is dus aan onze vrijwilligers!

Doel

Het doel van de controle is: Het opmaken van een volledig, onpartijdig en deskundig rapport over de toestand waarin de gekeurde installatie zich bevindt.

De keuring is toegespitst op de specifieke eisen die een molen aan zo'n keuring stelt, en die bij controles door een installatiebureau vaak niet in acht worden genomen (de overgangsweerstand tussen de roeden wordt bijv. vaak niet gemeten). Gekeurd wordt volgens de norm N.E.N. 1014. De keuringsperiode ligt zo tussen april en oktober. Reparaties worden **niet** verricht. Dat is werk voor de installateur!

Omdat de keuring gratis is en als een service van het Gilde aan zijn leden moet worden gezien is het noodzakelijk dat de te controleren molen wordt bemalen door een Gildelid.

Gang van zaken bij aanvraag en controle

De aanvragen kunnen direkt na het verschijnen van deze Gildebrief worden verzonden naar de coördinator door de vrijwillige molenaar die dus lid moet zijn van het Gilde. Het is van belang dat **alle** gevraagde gegevens, zoals de adressen van molen, moleneigenaar en vrijwilliger, en ook de telefoonnummers worden doorgegeven! Dit i.v.m. het gemakkelijk vinden van de molen en het opnemen van contact van de controleur met de vrijwilliger. Daarom moet de aanvraag ook **schriftelijk** worden ingediend.

Het adres van de coördinator is: D. J. Abelskamp, Laan 1940-1945 no. 2, 7231 GL Warnsveld. Aankomen kan per brief of d.m.v. het hieronder afgedrukte formulier. Vermelden:

- naam, adres en telefoonnummer van de vrijwilliger.
- het adres van de molen.
- naam en adres van de eigenaar (i.v.m. toezending rapport).

De aanvragen worden per regio gebundeld, zo mogelijk in groepjes van 4 molens bij elkaar in de buurt, zodat de groep op één dag door de controleur

hierlangs afknippen

Ondergetekende,

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats: Tel.:

Vraagt hiermede een bezoek aan voor het controleren van de bliksemafleiderinstallatie van de molen:

Naam:

Adres:

Standplaats:

De molen is eigendom van:

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Nader bericht van de regio-controleur wordt afgewacht.

Datum: Ondertekening:

kan worden afgewerkt (tijd- en kostenbesparing). De aanvragen worden door de coördinator naar de regio-controleur doorgezonden.

Afspraak controledatum

De regio-controleur maakt telefonisch een afspraak met de vrijwillige molenaar over datum en tijd van het controlebezoek (vandaar het belang van opgave telefoonnummer). De vrijwilliger dient bij het controlebezoek aanwezig te zijn i.v.m. het 'doordraaien' van het gevlucht.

Verzending meetrapporten

De regio-controleur stuurt de meetrapporten naar de coördinator en houdt zelf afschrift. De coördinator vermenigvuldigt het rapport en stuurt copieën naar de moleneigenaar, de vrijwilliger en naar De Hollandsche Molen en houdt zelf een afschrift voor het archief.

Een goed werkende bliksemafleiderinstallatie kan ook voor uw molen van levensbelang zijn. Wilt u ervan overtuigd zijn dat de installatie op uw molen in optimale staat verkeert, vraag dan deze onpartijdige controle aan die u bovendien nog gratis wordt aangeboden door het Gilde. Wij wachten op uw reacties.

WAT DE MOLENAAR ZAG EN HOORDE

De molenaar las in 'De Windbrief', het blad van de vereniging 'De Zaaansche Molen', een commentaar op een stukje dat in de vorige Gildebrief verscheen, over het verrijzen van een nieuwe fabrieksgebouw nabij de molen de Ooievaar te Zaan-dam.

De voorzitter, J.J. Meurs schrijft: 'Wij lazen het met enige verbazing en vroegen ons af hoe het mogelijk is dat een ontwikkeld schrijver aan de hand van een summier stukje in de krant, zonder nadere informatie meent een oordeel te kunnen vormen dat kant noch wal raakt. Onze klompen moeten er tegen kunnen.'

In de eerste plaats: Dank u wel meneer Meurs voor de mij toegemeten mate van ontwikkeling. Maar; ik ken u niet en ik denk dat dit wederzijds is. Het bedoelde stukje was de vrijwel onverkorte weergave van het onderschrift van een foto met de molen daarop, zoals het in een veelgelezen krant in het midden van het land voorkwam. De enige toevoegingen mijnerzijds waren: (hoe is het mogelijk?), en aan het einde: 'toen brak een molenaarsklomp...' De term 'nu breekt m'n klomp' betekent volgens van Dalen 'ik sta paf'. Ook 'hoe is het mogelijk' is niet meer dan een uitroep van opperste verbazing. Meer pretendeerde het stukje ook niet te zijn. Niets dus van een oordeel of veroordeling, alleen maar

het signaleren van een krantenbericht. Op grond van enkel een onderschrift bij een foto is dan ook geen fatsoenlijk commentaar te leveren, dat mag duidelijk zijn.

Deze rubriek heeft niet meer pretenties dan feiten uit de molenwereld te signaleren. Kleine en wat grotere zaken op een onbevangen wijze.

En trouwens, (niet gestoord door kennis of andere achtergronden) misschien had Duyvis nog wat geld over gehad voor een verplaatsing van de molen. Dat had voor alle partijen waarschijnlijk heel positief gewerkt. 't Is maar een idee. Meer niet...



De molenaar hoorde van een molen die min of meer vastgelopen was in zijn halslager. Vreemde zaak ogenschijnlijk, maar toch niet zó vreemd, want de molen bleek te zijn uitgerust met een kunststof halslager. Dit materiaal bleek zich, zwart verbrand, en in om de gietijzeren hals te hebben gewerkt. De poldermolen in kwestie werd door onze molenaar enkele jaren geleden reeds aandachtig en met enige argwaan bekeken. De molen heeft een vijzel met licht en zwaar werk. Hij liep die middag erg slecht en ondanks zijn fokken en ondanks het feit dat hij geen enkele windbelemmering had, liep hij veel te zwaar. Het is nu wel duidelijk waardoor dat waarschijnlijk kwam. Hetzelfde lagermateriaal is ook op een andere molen gebruikt. De eerste de beste keer dat onze molenaar het penlager daarvan kon bekijken was dat veel te warm. Op een halve meter afstand daarvan was dat al te merken. Deze onbelaste molen draait ook zwaarder dan zijn (belaste) buurman.

Een vreemde zaak toch. De ene deskundige zweert bij dit nieuwe materiaal en een ander wil het onder geen voorwaarde toegepast zien. Wie zou er gelijk hebben?

STICHTING "VAASSENS MOLEN"

Het is dan zover, de "Daamsmolen" te Vaassen (Gld.) zal dit jaar geopend worden, na een uitgebreide restauratie.

Uiteraard is dit niet alleen een heuglijk feit voor ons uit de molenwereld, maar zeer zeker voor de dorpsgemeenschap van Vaassen. Men heeft dan ook een uitgebreid feestprogramma samengesteld om dit te vieren.

De festiviteiten zijn gespreid over een drietal dagen t.w. 11, 12 en 13 mei a.s. Tijdens deze dagen zal allereerst aan iedere belangstellende het gehele proces getoond worden, vanaf het dorsen van het

graan, het malen tot meel en het verwerken van het verkregen meel.

Verder heeft men de volgende evenementen op het programma staan:

- ★ een tentoonstelling van modelmolens, van groot tot klein.
- ★ een tentoonstelling van koffiemolens. Met keuring door de hr. C. v. Drongelen van het tv-programma "Tussen Kunst en Kitsch".
- ★ een draaiorgelfestival. Het zelf orgeldraaien door kinderen is mogelijk.
- ★ grote bingo met fraaie prijzen.

Het geheel zal opgefleurd worden door diverse muziekkorpsen afkomstig uit plaatsen met een naam waarin het woord molen voorkomt.

Al met al dus een aantrekkelijk programma, dus tot ziens op 11, 12 en 13 mei.

N.B. De molen zal op zondag 13 mei gesloten zijn. Inlichtingen kunt u verkrijgen bij:

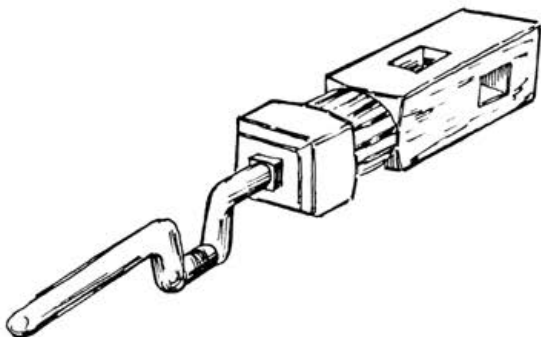
Bouwcommissie Vaassens Molen, tel. 05788-3590.

dat een ieder op het verkeerde been was gezet. De oplossingen varieerden van een luiwerk met gaffelrad tot een installatie om de reguleur in een korenmolen te kunnen bijstellen. Niets van dit alles was juist.

Het getoonde rad met doorlopende as, was niets anders dan een weinig voorkomende uitvoering van de trommelvang. Het lichten van de vang met een dergelijke gaffelrad komt op verschillende wipmolens voor, en dan ook nog in verschillende wijze van uitvoering. Het principe is echter in alle gevallen overeenkomstig het afgebeelde exemplaar.

Deze uitvoering kan men aanschouwen in de "Groenveldse Molen" te Schipluiden Z.H.

Een bijna identiek geval is aangebracht in de molen van het voormalige waterschap "Kockengen" provincie Utrecht.



WAT WAS DAT VOOR EEN MOLENZAAK?

Ondanks dat er diverse inzendingen binnen kwamen met vermeende oplossingen, bleek dit keer

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook houtworm, boktor en zwam een uitgesproken voorliefde voor ons nationaal monumentenbestand.

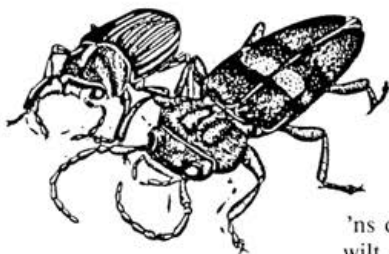
En waar uw belangstelling opbouwend is, gaan zij nogal afbrekend te werk.

Resultierend in schade-posten van miljoenen guldens. Voorkomen blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs helemaal niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil bij u langs komen voor inspectie. De kosten van deze inspectie zijn nul komma nul, waar ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie



Links de houtworm, rechts de boktor. Samen veroorzaken ze voor miljoenen schade aan monumenten.

duidelijke tips over bescherming.

Vul de bon in en stuur 'm op. Ook als u eerst onze uitgebreide documentatie

'ns onder de loep wilt nemen.



RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?

☐ Wilt u mij eerst documentatie zenden?

Naam: _____

Bedrijf: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
of bel gratis: 06-0226600

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS T.B.V. DE OPLEIDING

Informatie I t/m X	Algemene informatie over praktijk, molenzeilen, smeren, vangen, het weer, klein onderhoud, bliksemafleider e.d.
Informatie XII	De opbouw van de wipmolen en de achtkante molen (G.J. Pouw)
Informatie XVI	Waarom draaien de wieken linksom, waarom hellende bovenas en de tonmolen (E. Smit)
Informatie XVII	Turbinemolens (J. Meessen)
Informatie XIX	Molenaarservaringen (J. Kaal)
Informatie XX	Kruierwerken (G.J. Pouw)
Informatie XXI	Weercursus (P.W. Rosier KNMI)
Informatie XXII	Bovenassen (G.J. Pouw en M. van Doornik)

Het boek "wieksystemen voor polder- en industriemolens" door G.J. Pouw behoort ook tot het lespakket en omvat het o.a. de informaties VIII, IX, XIII, XIV en XV.

Bij aanmelding als lid-in-opleiding dient men dit lespakket aan te schaffen omdat dit nodig is bij de opleiding. De prijs is uiterst laag gehouden en bedraagt f 50,-.

Gratis uitgave:

Bladen voor het maaluren-boekje t.b.v. leden-in-opleiding.

Bladen voor het maaluren-boekje t.b.v. geslaagde leden.

De richtlijnen voor het examen voor vrijwillig molenaar.

Modelcontract voor vrijwillige molenaars.

Folder betreffende de gilde-verzekeringen.

Voor inlichtingen en het bestellen van de hierboven genoemde boeken enz. kunt u contact opnemen met de ledenadministratie van het gilde:

Mevr. E.N. Pouw-Schipper, Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden. Tel. 02159-45428.

VOOR DE OPLEIDING AANBEVOLEN LITERATUUR

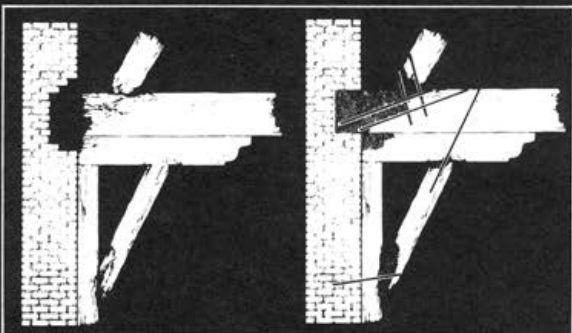
Molens	Ir. F. Stokhuyzen, 5e geheel herziene druk
Opleiding watermolenaar	Ing. J. den Besten Te bestellen d.m.v. storting op postgiro 139754 van f 50,- (incl. porto).
De windmolen en zijn onderdelen	J.G. Wiessner, Postgiro 1162733 t.n.v. penningmeester Vrienden v.d. Gelderse Molen f 30,- (incl. porto)
Zingende stenen	D.J. Abelskamp, f 45,- (excl. f 7,50 porto)
Rond zingende stenen	D.J. Abelskamp, f 45,- (excl. f 7,50 porto)

Beide laatste boeken zijn te bestellen via: girorekening 148232 t.n.v. Rabobank Midden-Westland t.g.v. rekeningnummer 13.53.85.210 t.n.v. penningmeester cursuscommissie Barendse te Poeldijk. Bestelt u beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 99,- (incl. porto).

VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN
MOLENAARS



een sterk verhaal van Renofors



Renofors herstelt al ruim vijftien jaren aangetaste en verzwakte houtkonstrukties, zoals balkeinden, muurplaten, spantbenen, blokkelen etc. door middel van een polymeerchemische restauratietechniek met vooraf gemaakte statische berekeningen. Door toepassing van speciaal voor dit doel ontwikkelde epoxyharsen en glasfibers zijn inmiddels in duizenden objecten de dragende en esthetische functies van vele houtkonstrukties herwonnen tegen relatief lage kosten en met optimaal behoud van het oorspronkelijke.

*Voor nadere informatie ligt er een documentatiemap voor u klaar, compleet met een (verkorte) lijst van door Renofors uitgevoerde objecten.

Renofors, gewapend in hout

behoeden om te behouden

Houtworm-, Boktor-, Bonte Knaagkever-, Zwamaantastingen, etc., bedreigen waardevolle houtkonstrukties in vele monumentale gebouwen zoals kerken, kastelen, molens, boerderijen enz.

Conserduc voert sinds 1950 curatieve en preventieve behandelingen uit tegen houtaanvreter insecten en houtaantastende schimmels met gebruikmaking van de modernste middelen en methoden, door geheel Nederland.

Conserduc is tevens leverancier van een modern pakket houtverduurzamingsmiddelen voor de Bouw en "doe het zelfver".

Wilt u het oorspronkelijke behouden en kosten besparen? Vraagt u dan vrijblijvend onze documentatie aan of een kosteloos advies/offerte.

Lid van



CONSERDUC/RENOFORS®

Stationsstraat 41a, 4921 AC MADE - Tel. 01626-6363* - Fax. 01626-6044